Азиз ватандош! Истиқлол берган сайлов ҳуқуқимиздан кенг фойдаланиб, аҳиллик билан халқимизнинг маънавий етук, фидойи фарзандларига овоз берайлик!

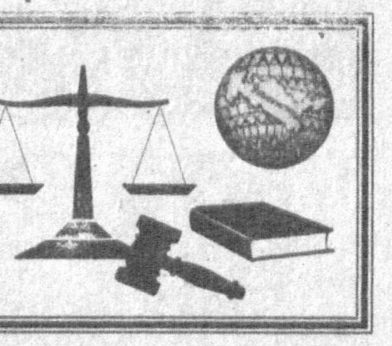

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ-ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 йил 30 январдан чиқа бошлаган | 1999 ЙИЛ 30 НОЯБР, СЕШАНБА | № 48 (148) | Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Конституцияси 7 йиллиги байрамига-7 | Ўзбекистон Президенти сайловига-39 | Мухтор вакил-депутатлар сайловига-4

КУН ҚОЛДИ

Сиёсий жараён

ФУҚАРОЛАР ЭРК ВА ҲУҚУҚИНИНГ ИФОДАСИ

Мамлакатимиздаги муҳим сиёсий жараён - сайловларга ҳам саноқли кунлар қолди.

Республикамиз Президенти И.А.Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг XIV сессиясида сўзлаган нутқида «Барча демократик давлатларда бўлганидек, бизда ҳам партияларнинг ўзаро кураши, ғоя ва қарашларнинг рақобати, керак бўлса, сайловчилар овози учун кураш бўлиши табиий. Албатта, бу кураш мамлакатда қабул қилинган конституциявий ҳуқуқий меъёрлар ва қонунчилик тартиб-қоидалари доирасида олиб борилиши керак» деб таъкидлаган эдилар.

Мустақиллик шарофати билан мамлакатимизда бутун жаҳон томонидан эътироф этилган демократик тамойиллар ҳаётга татбиқ қилинди. Маълумки, «демократия» сўзи грекча бўлиб халқ ҳокимияти деган маънони англатади. Бу термин билан давлатнинг тузилиш формаси белгиланади, яъни вакиллик ҳокимият органлари фуқаролар томонидан сайланган коллегиал орган томонидан амалга оширилади, бунда фуақроларнинг демократик ҳуқуқ ва эркинликлари қонуний мустаҳкамланади.

Ҳозирги кунларда республикамизда Ўзбекистон Республикаси Президентлигига ва Олий Мажлис депутатлигига сайловлар қизғин паллага кирди. Сиёсий партиялар, маҳаллий ҳокимлик органлари ва ташаббускор гуруҳлари томонидан депутатликка кўрсатилган номзодлар ўртасида том маънодаги сиёсий кураш бошланди. Ҳар бир депутатликка номзод сайловчилар билан учрашувлар ўтказиб, ўзи учун овоз беришларини тарғиб қилмоқда.

Ҳар бир онгли сайловчи давлатимиз равнақи, тараққиётини янада юксалтиришни мақсад қилиб қўйган, ҳалол, виждонли номзодга ўз овозларини беришлари зарур.

Шу ўринда Президентимизнинг Олий Мажлиснинг 15-сессиясида «Барча сайлолди тайёргарлигимизнинг асосий мақсади - ҳар қайси овоз берадиган инсон, у кимга овоз беришидан қатъий назар, Президент номзодигами ёки депутат номзодигами - аввало ўз хоҳиш-иродасига суяниб, ўз иймонига суяниб, мустақил ва онгли равишда овоз берсин» деган сўзларини эслаб ўтмоқ фойдадан холи бўлмайди.

Юртбошимиз ўз фикрларини давом эттириб, яна «Бу сайловлар бизнинг мустақиллик давримизда демократия бобида орттирган тажрибаларимизни, демократик тамойиллар ҳаётимизга қанчалик кириб бораётганини, аҳолимизнинг сиёсий савияси нечоғлик юксалганини бутун дунёга яна бир бор кўрсатадиган имконият ва синов бўлади» деган эдилар.

Жиззах вилояти Адлия бошқармаси ҳам сайлов компаниясидан четда қолаётгани йўқ. Аксинча, вилоятда адлия ва суд ходимлари кенг кўламдаги ҳуқуқий тарғибот ишларини авж олдиришган.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентлигига сайлов ўтказувчи 4-Жиззах сайлов округида бошқармамиз фаол иштирокида ҳуқуқий маслаҳатхона ташкил қилинди. Ушбу ҳуқуқий маслаҳатхонада вилоятимизнинг адлия ва суд ходимлари мурожаат қилган сайловчиларга сайловлар тўғрисидаги қонунлар бўйича тушунтириш ишлари олиб бормоқдалар ҳамда ҳуқуқий маслаҳатлар бериб келишмоқда.

Бундан ташқари вилоят ҳудудидаги барча сайлов участкаларида ҳуқуқшунослар бириктирилган бўлиб, уларнинг асосий вазифаси сайлов участкаларида кенг омма иштирокида суҳбатлар, семинарлар уюштириш, шунингдек, сайловчиларга ўзларининг сайлов ҳуқуқлари, ушбу ҳуқуқларни амалга ошириш воситалари ва усуллари тўғрисида тавсиялар бериш, сайловчиларнинг ҳуқуқлари бузилган тақдирда уларнинг ҳуқуқларини таъминлашга кўмаклашиш ва манфаатларини ҳимоя қилиш каби мавзуларда тарғибот-ташвиқот олиб боришдан иборат.

С.ФАЙЗУЛЛАЕВ,
Жиззах вилоят адлия бошқармаси бошлиғининг муовини

Бугуннинг гапи

ЎЗБЕКОНА ДЕМОКРАТИК САЙЛОВЛАР

Мустақиллигимизнинг дастлабки йиллариданоқ Президентимиз мамлакатда иқтисодий ислоҳотларни босқичма-босқич амалга ошириш баробарида ҳуқуқий демократик жамият қуриш, кишилар онгида маънавият ва маърифатни, теран тафаккурни, ҳуқуқий маданиятни шакллантириб бориш зарурлигини таъкидлаб ўтган эдилар. Зеро, маънавиятни шакллантирмай туриб юксак тараққиётга эришиб бўлмаслиги, юртбошимиз танлаган йўл нақадар нурафшон, ойдин йўл эканлиги, ушбу тамойил бугунги кунда нечоғли ижобий самара бераётгани барчамизга маълум.

Айни пайтда бу ҳолат демократик тамойилларга асосланган бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Олий Мажлисга, Қорақалпоғистон Республикаси Жуқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига бўлиб ўтаётган шарқона - ўзбекона сайловларда яққол намоён бўлаяпти.

Бундан беш ёки ўн йил илгари бундай сайловлар бўлишини тасаввур ҳам қилиш мумкин эмасди. Битта сайлов округидан еттитагача номзод қўйилишини ҳеч ўйлаганмидик. Бунисини-ку қўя турайлик. Авваллари депутатликка сайланиши лозим бўлган шахсларнинг рўйхати юқоридан буюртма асосида тузилиб, унинг номзоди сайловларда албатта ғалаба қозонар эди. Хоҳлайсизми-йўқми, якка-ю ягона номзод, у котибми, чўпонми ёхуд сигир соғувчими, барибир депутатликка сайланиб, Парламентдан жой оларди. Энди у замонлар орқада қолди, ухлайдиган ёки эснаб ўтирадиган вақтлар ўтиб, янгича фикрлайдиган, миллат манфаатлари йўлида астойдил ҳаракатларга киришиш даври келди.

Ваҳоланки, Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида сайлов ҳуқуқининг асосий қоидалари белгилаб берилган. Унга кўра ҳар бир сайловчи бир овозга эга; фуқароларнинг ўз хоҳиш-иродасини билдириш тенглиги ва эркинлиги қонун билан кафолатланади; Ўзбекистон Республикасида Президентлик сайлови, Олий Мажлис ва ҳокимиятнинг вакиллик органлари сайлови умумий, тенг, тўғридан-тўғри яширин овоз бериш йўли билан ўтказилади.

Умуман олганда, сайловлар тарихига назар ташлайдиган бўлсак, кўп йиллик илдизларга бориб тақалади. Юзбоши, мингбоши, маҳалла оқсоқоли ва айрим мансабдор шахслар халқ томонидан сайланган. Афсуски, мустамлакачилик даврида азалий ҳуқуқ ва эркинликларимиздан мосуво бўлган эдик. Хабарингиз бор, чамаси бундан ўн йиллар илгари демократия ўрнатамиз, дея айюҳаннос солиб, ёшларни орқасидан эргаштириб юрган сохта «демократ»лар пайдо бўлганди. Ўша пайтларда ҳам Президентимиз ўз ваъдасида собит туриб, демократия ҳаммамиз учун ҳам зарур эканлиги, бунинг учун озгина фурсат кераклигини таъкидлаб ўтган эди.

Халқимизда «Сабрнинг таги олтин» деган мақол бежиз айтилмаган экан. Орадан кўп ўтмай, шу кунларга ҳам эришдик. Тенглик асосида ўтказиладиган сайловларга қатнашаяпмиз. Бунда кўпгина давлатлар ҳам ўрнак олса арзийдиган жиҳатлар мавжуд. Чунки халқимизнинг табиатига ур-калтак, вайсақилик ёт. Аксинча, бундайларни сайловчилар ҳам хушламайди.

Ўтган сайловларда ҳаддан ташқари мақтанишлар, «маҳаллангизга газ ўтказаман», «кўчангизни асфальт қилдириб бераман» деб халқни алдаб юрганлар ҳам бўлди. Ҳатто сайловчиларга бир пой ковуш бериб, бир пойини мени сайласаларинг бераман, деб «қуён» бўлганларни ҳам эшитганмиз.

Хулласи калом, шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқчимизки, ҳақиқий, ўзбекона сайловларга кенг йўл очилди. Ўзбекистон Республикасининг «Сайловлар тўғрисида»ги қонун қабул қилинди. Унга кўра ҳар бир сайловчининг ўзи мустақил равишда овоз бериши шарт қилиб қўйилди. Авваллари оилада беш нафар сайловчи бўладиган бўлса, бир киши бориб ҳамма сайлов бюллетенини қутига бепарвогина ташлаб келаверарди. Ҳозир бундай эмас. Ҳар ким ўзи танлаган номзод учун мустақил овоз беради.

Бугун Биринчи чақириқ Олий Мажлиснинг XV сессиясида Президентимиз таъкидлаганидек, ***«Депутат бўлишни истаган одам, аввало, ҳалоллиги, маънавий етуклиги, қобилияти, теран билими, эл-юрт манфаатини шахсий манфаатидан устун қўйиш каби хусусиятлари билангина сайловчиларнинг ишончига сазовор бўлиши мумкин».*** Сайловларнинг ҳар жиҳатдан ҳуқуқий демократик тамойилларга асослангани, ошкора ва адолатли тарзда ўтиши учун барча шароитлар муҳайё қилинганини шундан ҳам билса бўладики, республикамизда фаолият кўрсатаётган бешта партиядан ташқари, ҳокимият вакиллик органлари ҳамда сайловчиларнинг ташаббускор гуруҳлари томонидан ҳам номзодлар кўрсатилди. Бу албатта, мамлакатимиз тараққиётининг янги босқичга қадам қўяётганидан, ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларнинг жадаллаштиришда дадил ҳаракат бошланаётганидан далолат беради. Чунки мустақил республикамиз Парламентига халқ ичидан танлаб олинган сиёсий етук, халқ иродасини ифода эта оладиган, қабул қилинаётган қонунларнинг асл моҳиятини тушуниб етадиган, айни чоғда ўзининг салоҳияти билан давр талабларига жавоб бера оладиган инсонлар депутат бўлишига шак-шубҳа йўқ. Энг муҳими, халқимиз кимга овоз бераётганини ўзи яхши билади.

Қувончли томони шундаки, эски йилни кузатиб, янги мингинчи йилимизни ўзига хос байрамлар - демократик сайлов тараддуди билан кутиб олаяпмиз. 2000 йил 9 январда Ўзбекистон Республикаси Президентининг сайлови бўлиб ўтади. Ўтган гал Президент сайлашда янглишмаган эканмиз. Юз йиллар мобайнида йиғилиб қолган сон-саноқсиз муаммолар, қилинмаган ишлар саккиз йилда бажарилди. Ҳали яна буюк ўзгаришлар силсиласида турибмиз. Биз бунинг нечоғли ижобий самара бераётганини кўриб-билиб, аниқ ҳис қилаяпмиз. Айниқса, мамлакатда иқтисодий ислоҳотларнинг босқичма-босқич амалга оширилиши, аҳоли хавфсизлигини таъминлаш, ақлли, билимли ёшларимизни жаҳоннинг нуфузли олий ўқув даргоҳларида таълим олиши ва бошқа бир қанча ўзгаришлр келажагимизни, янги авлодлар тақдирини ўйлаб қилинаётган саъй-ҳаракатлардир. Кўпгина чет давлатлардан ташқари, мустақил ҳамдўстлик мамлакатлари ҳам Ўзбекистон давлати тутган йўлни энг мақбул йўл, деб эътироф этмоқдалар.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш керакки, мамлакатиимзда ўзига хос тарзда ўтаётган ўзбекча сайловлар муносабати билан бошқа давлатлар ва нуфузли ташкилотлардан экспертлар гуруҳи ташриф буюриб, бу ҳақда ўзларининг холисона фикрларини билдирмоқдалар. Юртбошимиз таъбири билан айтганда: ***«Бу сайловлар бизнинг мустақиллик давримизда демократия бобида орттирган тажрибаларимизни, демократик тамойиллар ҳаётимизга қанчалик кириб бораётганини, аҳолимизнинг сиёсий савияси нечоғли юксалганини бутун дунёга яна бир бор кўрсатадиган имконият ва синов бўлади».*** Дарҳақиқат, жонажон Ўзбекистонимиз янги минг йилликка юксак тараққиёт қуқлари билан бораётган экан, мамлакатимизда истиқомат қилаётган ҳар бир инсон ирқи, миллати, дини ва келиб чиқишидан қатъий назар, тенг ҳуқуқли ҳаёт кечириши амалдаги қонунларимиз томонидан тўла кафолатланади.

Назирбой ТОЖИБОЕВ,
ТДЮИ доценти,
Юнусали СОЛИЕВ,
ҳуқуқшунос

Номзодларимиз

ФИКРЛАЁТГАН ИНСОН... ШУБҲАСИЗ БИЗНИКИДИР!

Мустақиллик берган энг улуғ неъматлардан бири кишиларимиз онгида янгича тафаккур тарзининг шаклланаётганлигидир, десак янглишмаймиз. Бугун одамларнинг ташқи кўринишига, силлиқ, чиройли гапиришига қараб эмас, уларнинг фикрлашига, янаям лўндароқ қилиб айтадиган бўлсак, «мағзи»га қараб баҳо беришни ўрганаяпмиз. Энг қувончли жиҳати, халқимизда фикрлаётган инсонларга нисбатан муносабат ўзгарди.

Таниқли журналист, миллионлаб томошабинларнинг олқишига сазовор бўлган «Ватанни севмоқ иймондандир!» телекўрсатуви муаллифи Рўзибой Қўлдошев ана шундай фикрлаётган инсонлар сирасига киради. 1962 йилда таваллуд топган Рўзибой Қўлдошев 1985 йилда Тошкент Давлат Университетининг журналистика факультетини муваффақиятли тугатиб, Ўзбекистон телерадиокомпаниясида муҳаррир, бўлим бошлиғи ва «Маърифат» муҳарририятида бош муҳаррир лавозимида ишлади. Айни пайтда у «Тошкент» телевидениеси «Чоршанба» дастури бошлиғи.

Рўзибой ватанпарвар, миллатсевар журналист сифатида мамлакатимиздаги ўтиш даври жараёнлари билан боғлиқ ўзгаришларни синчковлик билан ўрганиб, одамларнинг дилидаги гапларни ойнаи жаҳон орқали оммага етказишдан чексиз завқ олди. Ушбу кўрсатувларда у холис кузатувчи бўлиб қолмасдан, ҳар бир воқеа-ҳодисага нисбатан ўз муносабати, дунёқараши, фикр-мулоҳазаси борлигини намоён этди. Халқнинг, миллатнинг дардларига дармон бўлишни ҳаётининг бош ғояси деб билган Рўзибой муаллифлигидаги тўғридан-тўғри олиб бориладиган «Мавзу» танқидий-таҳлилий кўрсатув кўпчиликнинг кўнглидан жой олди. Мазкур кўрсатув орқали ҳаётда учраб турадиган, тараққиёт йўлига ғов бўлаётган муаммолар рўй-рост очиб ташланди ва уларнинг сабабчилари кескин танқид остига олинди. Натижада ноқонуний хатти-ҳаракатларнинг бошида турган ўнлаб қонунбузар амалдорлар ўз вазифаларидан четлатилдилар.

Республикамизнинг турли бурчакларида истиқомат қилаётган элдошларимиздан ўз дарду ташвишлари, турли муаммолар битилган мактублар жонкуяр журналист номига кўплаб келиб турганидан хабаримиз бор. Бу ҳол куюнчак ижодкорни ўзига нисбатан янада талабчанроқ бўлишга ундади. Рўзибой Қўлдошев айни пайтда Тошкент Давлат юридик институтида сиртдан таълим олиш баробарида халқаро ҳуқуқнинг энг муҳим тамойиллари, ютуқлари билан ҳам кенг танишмоқда.

- Ўз ҳақ-ҳуқуқини таниган одам мудом кучли ва енгилмасдир. Ўтиш даврида фуқароларнинг ҳуқуқий маданияти даражасини ошириш, уларнинг давлат, ҳуқуқ, қонунийлик, ҳуқуқ-тартибот ҳақида энг оддий билимларга эга қилиш зарурати юзага келди, - дейди Рўзибой Қўлдошев. - Ҳуқуқий онг ва маданиятни юксалтиришда зиёли ва ҳуқуқшуносларимиз алоҳида жонбозлик кўрсатишлари лозим. Мамлакатимиздаги ҳар бир фуқаро ўз хоҳиш-иродасининг ифодаси бўлмиш парламентимиз томонидан қабул қилинган қонунларга риоя қилиб, суяниб, яшаш ва ишлашни ўргансалар деймам...

Ватанимиз ривожига, эртанги кунига умид билан қараётган юртдошларимиз журналист-ҳуқуқшунос Рўзибой Қўлдошевнинг номзодини катта бир ишонч билан Ўзбекистон Олий Мажлиси депутатлигига кўрсатдилар. Бу хушхабарни эшитиб, бошимиз кўкка етди: бугун ҳеч ким тобора жўш ураётган сиёсий ҳаётга бефарқ эмас. Ишончимиз комилки, ўз ҳақ-ҳуқуқини таниб, орият, инсонийлик қадр-қимматини молу дунё билан ёнма-ён қўйиб бўлмаслигини кундан кун теранроқ англаётган сайловчилар фикрлаётган инсонларнинг қадрига етади.

Норқобил ЖАЛИЛ,
Сирожиддин РАУФ

У ЁҚҚА БОР, БУ ЁҚҚА БОР, ЖУРНАЛИСТ УКА!

Ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва бу тушунчаларнинг барқарорлашуви тобора моддийлашиб бормоқда. Яъни оддий фуқародан тортиб, ғилдиракли айланма курсиларда ўтирадиган раҳбарларгача амалдаги қонунларга қатъий риоя қилишга интилмоқда. Чунки шундай қилинса, ҳаракатларда мантиқ, мазмун пайдо бўлишини одамлар ҳис эта бошлади. Ҳақиқат эса мантиқнинг ёнида яшайди. Журналист «халқи»нинг вакили сифатида мана шундай мулоҳаза-таассуротларга боис бўлган бир тафсилотни баён қилмоқчиман.

Яқинда аввал телефон орқали ижозат олиб Денов туман солиқ идорасининг раҳбари вазифасини бажариб турган қадрдонимиз Пошшоқул Қодировнинг ҳузурига кирдим. Менга бу ажойиб инсоннинг ҳам маслаҳат, ҳам амалий ёрдами керак эди.

Солиқ ҳисоботидан яширилган даромаднинг қисматига оид маслаҳат икки оғиз гап билан «унди». Ўзинг ҳам яхши биладиган талқинни нуфузли идоранинг ваколатли раҳбаридан такрор эшитиш барибир одамни хурсанд қилар экан.

Сўнг ташрифимдан кўзланган мақсаднинг иккинчи қисмига ўтдим. Менга «Дўстлик» деган кичик корхонанинг солиқ идорасига топширилган ҳисоботидаги дебиторлик ва кредиторлик қарзларга оид иккита рақам керак эди.

- Сиз сўраган рақамлар давлат сири ҳисобланади, шунинг учун сизга кўрсатиш мумкин эмас, - дедилар Пошшоқул ака. - Бу ҳақда махсус хат ҳам бор, ишонмасангиз кўрсатишим ҳам мумкин.

Мен дарҳол Пошшоқул акага ташаккур изҳор қилиб, мухбирнинг йўлида ола таёқдай турган ўша хатни кўрсатишнинг мутлақо ҳожати йўқлигини, аммо «Ахборот олиш эркинлиги ва оммавий ахборот воситалари ҳақидаги» қонунларга мувофиқ йилнинг ҳар чорагида кўпдан кўп идораларга тақдим этиладиган ўша ҳисоботдан иккитагина ёки ҳеч бўлмаганда биттагина рақамни ҳеч бўлмаса узоқдан бир кўриб олсам ёки бўлмаса ўзингиз кўриб менга маълум қилсангиз осмон узилиб ерга тушиб кетмаслигини тушунтирмоқчи бўлдим.

Гап Республика газетасининг мухбирига Конституция ва бир қатор қонунлар берадиган ҳуқуқларга бориб етгандан сўнг Пошшоқул ака ажиб бир тезкорлик билан амалий таклифга ўтдилар:

Ўша кичик корхонанинг дебиторлик ва кредиторлик ҳолати ҳақида биздан маълумот олмоқ учун менинг номимга ёзма равишда алоқа хати беринг, юқоридаги раҳбардан бу ҳақда алоҳида кўрсатма бўлгандан сўнг... ўйлаб кўрамиз.

Бошим айланиб кетди: биринчидан, Пошшоқул ака оддий қоғозга ёзилган хатни қабул қилмаслиги турган гап. Ундай хатлар таҳририятнинг тамғаси босилган алоҳида қоғозларга ёзилиши керак. Иккинчидан, бундай хат тайёрламоғим учун бир ярим минг чақирим йўл юриб Тошкентга бориб келишим керак. Ишхона йўл харажатларини тўлаб берса-ку яхши. Акс ҳолда ўша «лаънати» алоқа хати ўн минг сўмнинг кулини кўкка совуради-да! Хўп, борингки, шундай хатни тайёрладим ҳам дейлик. Уни Пошшоқул ака яна бир хатга қўшиб Почта орқали Термизга юборади. Денов билан Термизнинг орасида бир ҳафтадан мўлроқ йўл юрган «конверт» мўлжалланган жойга етиб борди ҳам дейлик. Сўнг у бир раҳбардан иккинчисига хонадан хонага, қўлдан қўлга ўтади, дафтарларга қайд этилади. Ўшанда ҳам рухсат ё бўлгич ё бўлмагич! Сўнг у хат «шошилмасдан» яна Деновга қайтади. Бу орада Пошшоқул ака ҳам, почта ходимлари ҳам мутлақо шошилишмайди. Ахир, ахборот олиш учун ёзма сўровномаларга жавоб бериш муддати қонунда «бир ой» қилиб белгиланган-да!

Энг муҳими, мен Пошшоқул акадан хафа бўлолмадим, чунки у киши бу гал ҳам қонундан четга чиқолмадилар.

Тожиддин РАЗЗОҚ,
Сурхондарё вилояти

"Инсон ва қонун" газетасига обуна индекси: якка шахслар учун-137, ташкилотлар учун-138

Бухоро пахтатозалаш заводи бош муҳандиси Низом Ҳамроев ва ишчи Ёқуб Тошевлар севимли газаталарига биринчилар қатори обуна бўлишди.

"Ҳаёт ва қонун" журналига обуна индекси: якка шахслар учун-902, ташкилотлар учун-903

ОБУНА-2000

ДОИМИЙ ҲАМРОҲИМИЗГА АЙЛАНГАН

Жамиятимиз ҳаётида кечаётган ҳуқуқий, ижтимоий жараёнларга доир энг таъсирчан, далилларга асосланган мақолалар аксарият ҳолларда «Инсон ва қонун» газетасида эълон қилинади. Божхона хизмати билан боғлиқ воқеалар, ютуқ ҳамда камчиликлар ҳам доимий равишда газета саҳифаларида ёритиб борилади. Айни шу масалалар, шунингдек, ҳуқуқий муаммоларнинг назарий талқинлари «Ҳаёт ва қонун» журналида изчил ёритиб бориладики, шу жиҳатларга кўра, ушбу нашрлар вилоятимиз божхона бошқармаси ходимларининг севимли газета ва журнали ҳисобланади. Яқинда ўндан ортиқ ходимимиз доимий ҳамроҳимизга айланган «Инсон ва қонун» газетаси «Ҳаёт ва қонун» журналига обуна бўлишди.

Б.ДАВЛАТОВ,
Навоий вилояти божхона бошқармаси бошлиғи, божхона хизмати подполковниги

БУГУНГИ СОНДА:

ЎҒРИБОШИ

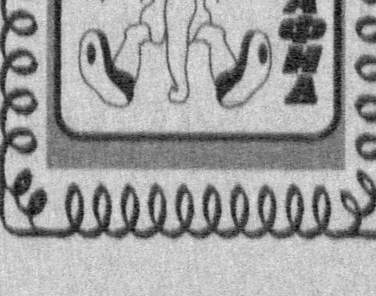

МУШАФФА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ДЕПУТАТЛИГИГА НОМЗОДЛАР

УСТОЗ ОТАНГДЕК УЛУҒ

Юборди ўғлини мактабга подшо,
Қилиб қўйнига нуқра тахтача жо,
Кумуш ул лавҳага зардин битиб ёд:
«Ато меҳридин афзал жабри устод».

Пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо саллолоҳу алайҳи вассаллам марҳамат қилиб айтдилар: «Фойдали илмларни ўргатувчи одамнинг гуноҳи кечирилишини сўраб ҳар бир нарса, ҳатто денгиздаги балиқлар ҳам истиғфор айтадилар». Ва яна айтдилар: «Қайси бир кимсага Аллоҳ Таоло яхшиликни раво кўрса уни диний ва ҳуқуқшунослик илмларига моҳир қилиб қўяди ва унга тўғри йўлни илҳом қилиб туради».

Шундай илм - ҳикматга, покликка бошловчи устозлардан бири - ҳуқуқшунос олим Миршоҳид ака Мирҳамидовдир. Бу инсонни барча ҳурмат ила «домла» деб аташади. Биз - ёш ҳуқуқшунослар Тошкент юридик институтида кўп бор домланинг сабоқларини олганмиз.

Миршоҳид ака ўз меҳнат фаолиятларини Сирдарё вилоятидаги жамоа хўжаликларидан бирида ишчи сифатида бошлаб, илмга чанқоқликлари ва тиришқоқликлари боис республикамиздаги етук ҳуқуқшунос олим даражасига етишдилар. Бугун у кишининг таълимини олган минг-минглаб талабалар ҳуқуқшунослик илмини моҳир усталари бўлиб етишишди.

1995 йили устоз Миршоҳид ака Тошкент юридик коллежига раҳбар қилиб тайинландилар. Бу эса коллеж ҳаётида катта бурилиш бўлди.

«Яхши инсоннинг ҳамиша йўли очиқ» деб халқимиз бежиз айтмаган. Миршоҳид аканинг саъй-ҳаракатлари туфайли бугун коллеж ҳавас қилса арзигулик билим масканига айланди. Янги ўқув корпуслари қурилди, спорт иншоотлар бунёд этилди. Шунингдек, коллежда янги бўлимлар иш бошлади, хоналар янги ўқув анжомлари ва ҳозирги замон талабларига жавоб берадиган компьютер ва техника билан жиҳозланди.

Дарҳақиқат, бу оз фурсат ичида эришилган салмоқли ютуқ бўлди. Лекин унга эришиш осон бўлдими? Йўқ, асло. Фақатгина устоз Миршоҳид аканинг фидойилиги ила биз бугунги куннинг зафарига эришдик, десам муболаға бўлмас. Қурувчилар икки сменада ишлаганлиги туфайли кечгача улар билан бирга бўлиб, янги корпусларни тез ва пухта қурилишига жонбозлик қилдилар.

Домламизнинг ҳар эрта тонгда ўқитувчи ва талабалар билан илиқ ҳол-аҳвол сўрашишлари нечоғли камтар инсон эканликларидан далолат беради. Ногаҳон бирор ўқитувчи ёхуд талаба бетоб бўлиб қолса, дарров унинг ахволидан бохабар бўладилар. Жамоанинг тўй, маросимлари ҳам у кишининг оқилона кенгашлари асосида ўтади. Бундай аҳамиятни кўриб биз ёш ўқитувчилар янада мағрурланамиз, устоз энди нафақат раҳбар, балки «оталик» меҳрини намоён қилаётганларини юракдан ҳис этамиз.

Яқинда яна бир қувончли хушхабар эшитдик. Устоз Миршоҳид ака Мирҳамидов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлигига номзод қилиб кўрсатилди. Республика Олий Мажлисига депутатликка номзод қилиб кўрсатиш тасодифми? Йўқ, асло! Чунки Миршоҳид ака кўп йиллардан буён республикамизнинг қонунчилик пойдеворини мукаммаллаштиришга жонбозлик қилаётган етук ҳуқуқшунос олим, кўплаб илмий монография ва бир қанча илмий мақолалар муаллифидир. 1990-1995 йилларда Миршоҳид ака Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди аъзоси сифатида фаолият юритдилар. Кўп йиллардан бери ёшлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш масаласида кенг кўламли ишлар олиб бормоқдалар.

Устоз жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш йўлида янги ғояларни ҳаётга татбиқ этишда ўз ҳиссаларини қўшиб келмоқдалар. Биргина Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманидаги маҳаллалар ва мактабларда юридик коллеж жамоаси ва унинг раҳбари Миршоҳид аканинг ёшлар ҳуқуқий савиясини юксалтириш йўлида олиб бораётган амалий ишлари диққатга сазовордир.

Устознинг юқорида қайд қилиб ўтилган бетакрор фаолиятини, шунингдек, республикамиз равнақи йўлидаги саъй-ҳаракатларини билган ҳар бир киши бул зотни Республика Олий Мажлиси депутатлигига номзод қилиб кўрсатилишини тасодиф деб айтмайди. Билакс, шундай фидокор инсонлар мамлакатимиз тараққиётининг ишончли устунларидир.

Дурдона НАЗАРОВА,
Тошкент юридик коллежи ўқитувчиси

ЭЛ ИШОНЧИ УЛУҒЛАЙДИ

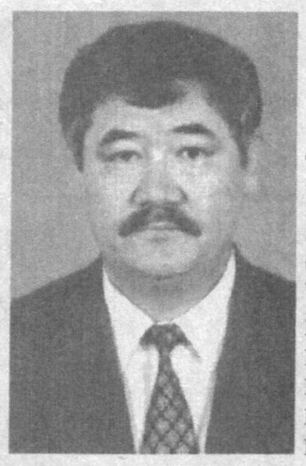

Келажаги буюк деб эътироф этилган мустақил давлатимиз ва тинчликсевар халқимиз катта сиёсий воқеалар бўсағасида турибди.

Бугунги депутатнинг парламентдаги ўрни турган гапки, собиқ иттифоқ давридагига қараганда ўзгача. Эндиликда депутат ўз овози, ўз ўрни ва обрў-эътиборига эга бўлиши зарур. Шунинг учун ҳам халқ бугунги кунда ҳар кимни ҳам депутат этиб сайлайвермайди. Эл ишончини қозониб, депутатликка номзодини ўтказган Параҳат Айтниязов ҳақида шунинг учун ҳам илиқ сўзлар айтиш мумкин.

Параҳат Айтниязовнинг мутахассислиги ҳуқуқшунос. У ана шу касб эгаси бўлгунга қадар Қорақалпоғистон Республикасининг Амударё туманидаги Бердах номли давлат хўжалигида ишчи эди. Сўнг армия сафида хизмат қилди. 1971-1980 йилларда эса Тошкент экскаватор заводида ишлади. Мана шу даврда у ўз билимини ошириш йўлида тинимсиз ҳаракат қилди ва 1979 йилда Тошкент Давлат дорилфунунининг ҳуқуқшунослик факультетини ўқиб тугатди. Қонунчиликни мустҳкамлаш ишига камарбаста бўлмоқни ният қилган йигитнинг бу соҳадаги ҳаёт йўли ибратли. Дастлаб Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлигида маслаҳатчи, Нукус шаҳар судида стажер судьяси бўлиб фаолият кўрсатди.

Сидқидилдан қилинган меҳнат инсонни ҳамиша улуғлайди. Параҳат Айтниязов бажараётган ишига доимо масъулият билан ёндашди, қайси жойда қандай лавозимда бўлмасин, эл дардига қулоқ тутиб, унинг яхши-ёмон кунларида ҳамнафас бўлмоқни бурч деб билди. Касбга фидойилик, меҳнатга чанқоқлик эса ҳуқуқшуносни янада олдинги сафларда фаолият кўрсатишга ундарди. Шундай қилиб, Параҳат Айтниязов Нукус шаҳар судининг судьяси сўнг Қўнғирот туман судининг раиси бўлиб ишлади. 1986-87 йилларда эса Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирининг ўринбосари даражасигача кўтарилди. Сўнгра бир неча йиллар давомида партия ва давлат идораларида масъул лавозимларда ишлади. Қонунга ҳурмат, унга риоя қилмоқ шиорини ҳаётга тадбиқ этиш йўлида куч-ғайратини аямади. Унинг бу фазилати эл орасидаги обрў-эътиборини янада оширди.

1990-94 йилларда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси қонунчилик ва ҳуқуқ-тартибот қўмитасининг раиси, 1994-99 йилларда Қорақалпоғистон Республикаси Олий Судининг Раиси лавозимларида масъулият билан меҳнат қилган Параҳат Айтниязов 1993 йили Россия Бошқарув академиясини ҳам тамомлади.

«Интилганга толе ёр» дейди халқимиз. Параҳат Айтниязов ҳам доимо яхши йўлларга, эзгу мақсадларга интилиб яшаётган бахтли инсонлардан бири. У ҳозирда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Ҳуқуқий сиёсатни мувофиқлаштириш ва ўқув муассасалари бошқармасининг бошлиғидир.

Олий Мажлис депутатлигига номзодлар рўйхатида Параҳат Айтниязовнинг ҳам борлиги унинг эл ишончини қозониб, суянч тоғлардан бирига айланганидан далолатдир. Элнинг бундай ишончи эса эл фарзанди Параҳат Айтниязовни янада камолотли чўққилар сари элтиши табиийдир.

Салима ҚИЛИЧЕВА,
«Инсон ва қонун» мухбири

- Бу йилги сайловларнинг ўзига хос жиҳати эътиборга олиниб, тарғибот ва ташвиқот ишларини олиб боришга қонунчилик ҳужжатларини атрофлича биладиганларни жалб этдик,- дейди пойтахтдаги Юнусобод тумани 23-Астробод сайлов округининг 580-сайлов участкаси раиси Маҳмуда Исҳоқова. -Айни пайтда сайловчилар бурчаклари жиҳозланиб, бу жойларда меъёрий ҳужжатлар, сайловлар ҳақидаги тегишли маълумотлар акс эттирилди. Доимий навбатчилик йўлга қўйилди. «Собиробод» маҳалласи фуқаролари билан ҳам хонадонларда тушунтириш ишлари ўтказилиб, кексалар ва беморлар рўйхатга олинди.

Суратда: Комиссия аъзолари (чапдан) Замира Зайнутдинова, Маҳмуда Исҳоқова ва Нодира Иминовалар.

Сурат муаллифи Шавкат АКРОМОВ.

ШУНДАЙ ЯШАР ОДАТДА ОДАМ

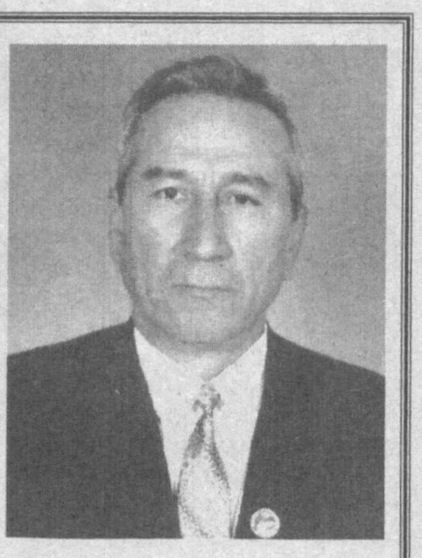

Мамлакатимизда сайлов кампанияси бошланибдики, асл номзод қандай бўлиши керак, деган саволга дуч келсам беихтиёр машҳур шоирнинг юқоридаги теран сатрлари хаёлимга келаверади. Бу бежизга эмас. Мазкур шеърда ҳақиқий одам ўзгалар дарди-қувончи деб, ижод, яратиш, бунёдкорлик ҳисси билан яшаши лозимлиги ҳақида фикр юритилади. Демак, депутатликка ҳам Ватан равнақи, бахт-саодати йўлида ўз шахсий ҳузур-ҳаловатидан кеча оладиган, ҳалол, ҳаётий тажриба, билим, ғайрат-шижоатга эга инсонларни сайлашимиз ҳам қарз, ҳам фарз экан.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлигига кўрсатилган номзодлар ичида шу юксак ваколатга ҳар томонлама муносиб халқимизнинг асл фарзандлари кўплиги кўнгилда ажиб некбинлик уйғотади. Ана шундай номзодлардан бири Сурхондарё вилоятининг Бойсун туманида туғилиб, вояга етган Холмурод Қиличевдир.

Холмурод ака Музробод туманидаги ўрта мактабни аъло баҳолар билан тугатгач, Самарқанддаги кооператив институтига ўқишга киради. 1974 йил институтни тугатиб, Музробод туман ишчилар кооперативи, туман матлуботсавдо бошқарув идораларида оддий товаршуносликдан иш бошлаб, ўзининг меҳнатсевар, ташаббускорлик қобилияти билан назарга тушиб, раҳбарнинг биринчи ўринбосари лавозимига кўтарилди. У туманда савдонинг илғор усуллари жорий этилиб, янги-янги дўконлар қурилиб, замонавий жиҳозлар билан таъминланишида бош-қош бўлди ва энг муҳими, савдо маданияти ўсиши учун астойдил жон куйдирди. Бу фидойи хизматлар бесамар кетмади. Тиришқоқ, тиниб-тинчимас матлуботчи тез орада вилоят савдо базасида раҳбарнинг биринчи ўринбосари вазифасида иш бошлади. Вилоят аҳолиси эҳтиёжини қондириш ва таъминотда адолат ўрнатиш борасида бир қадар ижобий натижаларга эришилди. Шундан сўнг Холмурод Қиличев Қизириқ тумани матлуботсавдо бошқарувига раис, Термиз шаҳар савдосига бошлиқ, 1991-93 йилларда эса Термиз шаҳар ҳокимининг биринчи ўринбосари, вилоят «Тайёрловсавдо» тизими бошлиғи вазифаларида ишлаб, раҳбарлик мансаб эмас, масъулият эканлигини меҳнатга янгича ёндашув ва тафаккур тарзи билан исбот этди. Айни пайтда Холмурод ака вилоят «Гўштсутсаноати» тармоғига раҳбарлик қилиб келмоқда. Тадбиркор мутахассиснинг ишбилармонлиги бу соҳада ҳам жуда қўл келди. Қисқа муддат ичида чорва моллари сони 6 минг бошдан 15 минг бошга етди. Хўжаликларнинг моддий аҳволи, чорвадорларнинг турмуш фаровонлиги кескин яхшиланди.

Меҳнат қилган элда азиз, деган мақол бор. Халқ Холмурод акага ишонч билдириб, 1995 йилда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлигига сайлаган эди. Бу юксак ишонч масъулиятини юракдан ҳис этган Холмурод Қиличев мамлакат Парламентининг мудофаа ва хавфсизлик қўмитаси ҳамда партия фракцияси таркибида фаол иштирок этиб, юртимиз, халқимиз тинчлиги ва фаровонлигини таъминловчи муҳим ҳужжатларни яратишда ўз ҳиссасини қўшди.

- Аввало, менга яна бир бор имконият берилиб, номзодим кўрсатилганидан бахтиёрман, - дейди биз билан суҳбатда Холмурод ака Қиличев. - Энди янада қатъият, шижоат билан меҳнат қилишим лозим. Ўйлайманки, сайловолди дастурим халққа манзур бўлади. Чунки унда менинг беш йил мобайнида Парламентда орттирган тажрибаларим ҳам ўз аксини топган. Ахир, дарёни кўрмай, этик ечма, деган пурмаъно нақл бор-ку. Нокамтарликка йўймангу ҳаркалай, дарё кўрганлигим билан фахрланаман...

С. РАУПОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Бизнинг мусоҳаба

ЮНУСОБОД ОСМОНИДА ЮЛДУЗЛАР

Шукритдин ПАХРУТДИНОВ 1958 йилда Тошкент вилояти Орджоникидзе қишлоғида дунёга келди. Ўрта мактабни тугатиб, «Ер» геология қидирув комплекс экспедициясида техник сифатида меҳнат фаолиятини бошлади. 1980 йилларда Тошкент Автомобил йўллари институтини тамомлаб, муҳандис-қурувчи мутахассислигини эгаллагач, дастлаб институтнинг ўзида, 1984 йилдан бошлаб 11-Қурилиш тресги 75-бошқармасида катта муҳандис, прораб, участка бошлиғи, 1986 йилдан А.Икромов туманининг давлат ва жамоат идораларида, 1991 йилдан бошлаб Юнусобод тумани райижроқўми раисининг биринчи ўринбосари, Юнусобод тумани ҳокимининг қурилиш ва меъморчилик масалалари бўйича ўринбосари лавозимларида фаолият кўрсатди.

1998 йили Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши Академиясини муваффақиятли тамомлаб, магистрлик даражасини олди. Унинг илмий иши рисола қилиб чоп этилди. Шу йилнинг феврал ойида Тошкент шаҳар Юнусобод тумани ҳокими этиб тайинланди.

Юнусобод ва юнусободликлар. Бугунги кунда бу икки тушунча бирбири билан нақадар боғлиқ. Тумандаги янги-янги қурилиш иншоотлари, шоҳкўчалар ва майдонлар, хиёбонлар ва истироҳат боғлари барча-барчаси инсон омили учун эмасми?

Президентимиз Ислом Каримов алоҳида таъкидлаганларидек, инсон ва давлат ўртасидаги муносабатларда инсон манфаати устувор бўлиши керак. Туман раҳбарияти ўз фаолиятида бу қоидани дастуриламал сифатида қабул қилиб, шу асосида иш юритмоқда.

Ўтган йиллар мобайнида Юнусобод туманида қандай бунёдкорлик ишлари амалга оширилди? Келгусида у қандай тус олади? Юнусобод тумани ҳокими Шукритдин ПАТХУТДИНОВ шулар хусусида ҳикоя қилади.

- Сиёсий барқарорлик, тинчлик ва хотиржамлик шароитида бир қатор режаларни амалга оширишга эришдик. Жумладан, ўтган давр мобайнида Юнусобод пойтахтимизнинг саноати ҳамда бунёдкорлик ишлари билан энг кўзга кўринган туманларидан бирига айланди. Майдони 5225 гектарни ташкил этган бу туманда салкам 300 минг аҳоли истиқомат қилади. Ушбу ҳудудда фаолият кўрсатаётган 37 корхона, 29 акциядорлик жамияти хорижий давлатларда ҳам сифатли, харидоргир маҳсулотлари билан танилиб бормоқда.

Мамлакатимизда ишонч билан одимлаётган бизнес туман аҳолисига нима бермоқда? Мана бир мисол. Бугунги кунда бир қатор мавзеларда нон маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган корхоналар ишга туширилди. Бу туман аҳолисининг эҳтиёжини тўлиқ қондира олади.

Шаҳримизнинг кўркига кўрк қўшиб турган кўп қаватли бинолар, салобатли меҳмонхоналар, Амир Темур хиёбони ва музейи, Юнусобод соғломлаштириш мажмуасининг бунёд этилиши, Олой бозорининг буткул қайтадан таъмирланиши туманимиз қиёфасини тубдан ўзгартириб юборди.

Айниқса, мустақиллик тўйи арафасида туман аҳлига туҳфа қилинган Аҳмад Дониш ва Амир Темур кўчаларини туташтирган, янги услубда қурилган кўприк юнусободликларга анча қулайликлар туғдирди. Яқинда бунёд этилган «Юнусобод» бозори ҳам шулар жумласидандир.

Олдинда эса янги саноат корхоналарини барпо этиш, қўшма корхоналар сонини кўпайтириш, улкан бунёдкорлик ишларини амалга ошириш вазифалари турибди.

Жумладан, метрополитен бекатлари, 5-мавзеда қурилиши бошлаб қўйилган замонавий туғруқхона ва ҳоказолар. Албатта, ушбу хайрли ишларни амалга оширишда маҳалла қўмиталарининг ҳам ўз ўрни бор. Маҳаллаларда ўзини ўзи бошқариш, ўзаро ёрдам, бир-бирини қўллаб-қувватлаш мужассам ва маҳаллада яшовчи ҳар бир киши бир нарсани яхши билади, нимаики юз берса елкадош бўлиш керак.

Туманимизда қарийб 50 та маҳалла мавжуд. Ҳокимлик томонидан ишлаб чиқилган «Маҳалла» дастурига мувофиқ уларнинг ҳар бирида ободонлаштириш ишлари амалга оширилди.

Аввали Тошкент тумани ҳудудига қарашли бўлган Ҳасанбой даҳаси анча қаровга муҳтож эди. Юнусобод туманига қўшилганидан сўнг даҳада мақтовга лойиқ ўзгаришлар юз берди. Шариф Қозоқбоев кўчаси Амир Темур кўчаси билан туташадиган жойигача тўла таъмирланди. Канализация қувурлари тортилди, поликлиника, боғча, мактаблар бунёд этилди. Ушбу хайрли ишларга маҳаллалар аҳли, одамларнинг ўзлари бош-қош бўлмоқдалар. Одамлар бизга пешвоз чиқмоқда, улуғвор ишларимизни рўёбга чиқаришда қўллаб-қувватламоқдалар.

...Мана, шукроналик билан отаётган тонглар бизни тобора Ўзбекистон Олий Мажлиси ва вилоят, шаҳар кенгашларига сайловлар кунига яқинлаштирмоқда. Демакки, «ғалвирни сувдан кўтариш»га саноқли кунлар қолди. Бу йилги сайлов компанияси бошланган кундан эътиборан мамлакатимиз ҳаётидаги эътиборли бу тадбирга барча ватандошларимиз янгича ёндашаётганларининг гувоҳи бўлаяпмиз.

Ниятим нафақат Юнусобод туманида, балки улкан салоҳиятли Ўзбекистонимиз осмонида ҳамиша осойишталик юлдузлари барқарор бўлсин!

Арофат ОРТИҚОВА
ёзиб олди

Ўз фикрингга кўп ишонаверма, ишончли кишиларнинг фикридан фойдалан.

Мўлжалланган ишингга кучинг етса, уни бир нафас вақтидан ўтказма.

Алишер НАВОИЙ

АДОЛАТ-ИНСОН БЕЗАГИ

Одамлар орасида «Устани қандайлигини билмоқчи бўлсанг, сен аввал унинг шогирди билан учраш» деган гап бор. Эргаш Холматов тўғрисида мақола ёзиш учун қўлимга қалам олишим билан юқоридаги ҳикмат эсимга тушди-ю Эргаш аканинг яхши шогирдларидан бири Пискент тумани суди раиси Ғайратжон Маткаримов билан бўлган учрашувдаги суҳбат эсимга тушди. Ғайратжон худди Ангрен тумани суди судьяси Абдумалик Ирсалиев сингари Эргаш аканинг дилга яқин шогирдларидан бири. У ҳам халқ обрў-эътиборини қозонган йигитлардан. Мен ундан қизиқиб сўрадим: «Ғайратжон, сиз суд раисисиз, ишингиз тақозоси оқни оқ, қорани қора дейсиз. Бу кимгадир ёқса, кимгадир ёқмаслиги табиий. Шундай бўлса-да, халқ сизни жуда ҳурмат қилади. Бу ҳурмат-эҳтиромга қандай эришдингиз?» деб сўрадим. Ғайратжон ўйлаб ўтирмасдан дангал «Мен бу ҳурмат-эътиборнинг сабабчиси устозим Эргаш ака деб биламан. Одамларга нисбатан муносабат, иш юритишдаги йўл-йўриқларни ана шу ажойиб инсондан ўрганганман», деди самимий бир ғурур билан.

- Эргаш ака Холматов ажойиб ҳуқуқшунос, адолатли инсон. У киши Пискент туманида анча йил суд раиси бўлиб ишладилар. Бизлар ишда кичкинагина хатоликка йўл қўйсак, қаттиқ хафа бўлардилар. «Судловчи - адолатли бўлмоғи лозим. Бизлар одамларнинг хатосини тўғрилаб, жойига қўйишда жамиятга ёрдам берадиган кишилармиз. Бизнинг ўзимиз хато қилсак халқ асло кечирмайди. Абу Али ибн Сино «Адолат - инсон хатти-ҳаракатининг энг яхши безаги» деган. Доимо шунга амал қилинглар!» дер эдилар. Устознинг насиҳатлари, бизга айтган ҳар бир гаплари ҳикмат. Биз шогирдлар, устоз сифатида ҳам, раҳбар сифатида ҳам у кишини беҳад ҳурмат қиламиз, - деганди фикрини давом эттириб ўшанда Ғайрат Маткаримов.

Эргаш ака шогирдлари айтганидек, эл ҳурматига қанчалик лойиқ киши эканини ҳозир яна бир марта ўз исботини топди. Севимли халқи бугунги кунда Тошкент вилояти ҳокимлиги Адлия бошқармаси бошлиғи бўлиб ишлаётган Эргаш Холматовни Олий Мажлис депутатлигига ишонч билан номзод қилиб кўрсатди. Қалби тоза, самимий инсон халқ ишончига ўз-ўзидан эришгани йўқ, у анчагина самарали меҳнат йўлини босиб ўтди. У урушдан кейинги тикланиш йилларида Оҳангарон туманида ўқитувчилар оиласида таваллуд топган эди. Ҳуқуқ илмига қизиққани учун ўрта мактабни битириши билан шаҳар судига кириб, у ерда суд мажлиси котиби ва суд ижрочиси бўлиб ишлаб юриб, ҳуқуқ илмини устозларидан ўрганди ва шу соҳага ҳаваси ошиб, Тошкент Давлат Университетининг ҳуқуқшунослик факультетига ўқишга кириб ўқиди. Институтни имтиёзли диплом билан битирди. Иш ва ўқиш даврида малакаси ошиб қолгани туфайли ўқишни тугатиб келганидан кейин орадан икки йил ўтар-ўтмас Оҳангарон шаҳар судига раисликка сайланди. Ундан сўнг ўн йилдан кўпроқ вақт мобайнида Пискент тумани ва Ангрен шаҳар судларида раислик қилди. Ўн олти йилдан кўпроқ муддат раҳбар бўлиб ишлаган, одамлар тинчлигини сақлаш, ҳуқуқини тиклаш, адолатни ҳимоя қилишда ўзининг бор билим-савиясини асло аямади. Кишиларнинг тақдирига бефарқ қарашга, дарров ҳукм чиқаришга шошилмади. Ҳар бир жиноятнинг келиб чиқиш сабабларини, унинг моҳиятини яхши ўрганиб чиқишга ҳаракат қилди. Шунинг учун унинг чиқараётган ҳукмлари доимо адолатли бўлди. Жабр тортганлар бу оқил судьядан қалб жароҳатига малҳам топди, гуноҳкорлар эса айбига иқрор бўлардилар. Шунинг учун эл ишончига сазовор бўлди, обрў олди.

1996 йилдан Эргаш Холматов Тошкент вилояти ҳокимлиги адлия бошқармасига бошлиқ қилиб тайинланди. У ўз вазифасини сидқидилдан бажариб, энди фаолиятини бир шаҳар ёки туман мисолида эмас, вилоятдаги ўнлаб туману шаҳар ва қишлоқлар аҳолиси орасида намойиш қилаяпти. Эргаш ака биргина ҳуқуқ-тартибот ишларига диққатини жалб қилиш билан кифояланиб қолмасдан, вилоят аҳолисининг турмуш тарзини яхшилаш ва ободончилик ишларига ҳам жиддий эътибор бераётир. У сўнгги 3-4 йил орасида Паркент, Ўрта Чирчиқ, Қуйичирчиқ, Бўка туманларидаги маъмурий биноларни янгидан қуриб беришга ёрдамлашди. Бекобод, Ангрен, Янгийўл туман ва шаҳарлари суд идораларини янги автомашиналар билан таъминлади.

Эргаш аканинг қўлида, раҳбарлигида ўнлаб-юзлаб тажрибали, адолатли шогирдлар етишиб чиққан. Вилоятдаги қайси бир ҳуқуқни ҳимоя қилувчи идорада бўлманг, бу дилкаш инсон ҳақида оғиз тўлдириб, мақтаб гапирадилар. Мен шу дилкаш инсон билан суҳбатлашганимда у киши Абдураҳмон Жомийнинг бир байтини тилга олдилар:

Мансаб билан баландмас одам,
Мансаб одам билан муҳтарам.

Зайниддин ДЎСТМАТОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

ЭРКИЁРНИ ЭЛ БИЛСА БЎЛДИ

Ҳуқуқ жонкуярлари

Оққўрғон туманидаги «Гулистон» жамоа хўжалигида Бурхон ота номидаги кўча бор. Бу кўча шу хўжаликда узоқ йиллар бригада бошлиғи бўлиб ишлаган, ҳалол меҳнати, қишлоқдошларига бўлган меҳри туфайли эл ҳурматига сазовор бўлган Бурхон бригадир номига қўйилган.

Отахоннинг уйидаги катта бир хонада доимо дастурхон ёзиғлик. Самоварнинг чўғи ўчмайди. Боиси кунига хонадонга кам деганда 10-15 чоғлик одам ташриф буюради. Уларнинг бир қисми Бурхон отанинг қилган яхшиликларини эслагани, табаррук хонадонини зиёрат қилгани, руҳи покига қуръон тиловат қилгани келса, бир қисми отахоннинг ўғли, олий тоифадаги ҳуқуқшунос Эркиёр Бурхоновдан маслаҳат олгани ташриф буюришади.

- Биласизми, - дейди биз билан суҳбатда Эркиёр Бурхонов, -ҳаётда турли камчиликлар, адолатсизликлар бўлиб туради. Одамлар ҳуқуқий билим етарли бўлмаганлиги туфайли ҳам шулар ҳақида турли ташкилотларга шартта ёзиб юборишаверади. Қарабсизки, қанчадан-қанча одам овора, вақт кетади, маблағ кетади. Асаббузарликни айтмайсизми?

Агар ҳуқуқий жиҳатдан билимдон бўлишгандами, керакли жойга мурожаат этиб малакали ёрдам олишар, олам гулистон бўларди. Шунинг учун ҳам туманда аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигини оширишга эътибор беряпман. Агар маслаҳатим, амалий ҳаракатим билан бир одамга ёрдамим тегса, хурсандлигимнинг чеки бўлмайди. Меҳнатнинг таги ширин деганлари шунда бўлса керак... Одамлар корига яраётган эканман, демак, ёмон касб танламаганман.

Эркиёр ёшлигидан ҳуқуқшунос бўлишни орзу қиларди. Аммо кўпинча орзуга етишишнинг ўзи бўлмайди. Ҳаёт инсонни турли синовларга дучор қилади. Ана шу синовлар олдида довдирамаган, мақсад йўлида мардона курашган кишигина ғалаба нашъасидан баҳраманд бўлиши мумкин.

Эркиёр Бурхонов ҳам 1966 йили ўрта мактабни битириб, ҳужжатларни Тошкент Давлат университетининг юридик факультетига топширди. Лекин омади чопмади. Ўқишга кирмасам қишлоққа қайтмайман, деб юборган экан, орияти кучлилик қилиб, Тошкентда қолди. Тайёргарлик кўрди. Турмуш кечириш учун нима иш бўлса қилаверди. Яна имтиҳонлар, яна муваффақиятсизлик.

Ниҳоят конкурс катта бўлган юридик факультетига кира олишига кўзи етмай, ҳужжатларини журналистика факультетининг сиртқи бўлимига топширди. Имтиҳонлардан ўтиб, талаба бўлди. Матбуотда ишлаб қалами чархланди. Фикри тиниқлашди, билими, тажрибаси ортди. Лекин юрагининг бир чеккасида ҳуқуқшуносликка бўлган меҳр тинчлик бермасди. Шу сабабли ҳам 1976 йили журналистика факультетининг 4-курсидан кейин юридик факультетига имтиҳон топшириб, 2-курс талабаси бўлди.

Шу йили Чиноз тумани судига ижрочи вазифасига ишга ўтди. 1980 йилда университетни битириб, Оққўрғон туман судьяси вазифасини бажарувчи бўлиб фаолият кўрсата бошлади. 1982 йилдан эса суд раиси этиб тайинланди. 1986 йилдан 1990 йилгача Тошкент вилоят суди аъзоси, сўнгра беш йил мобайнида Чиноз туман судига раислик қилди. 1995-1997 йилларда эса Республика Олий судида катта маслаҳатчилик қилди.

Айни пайтда Эркиёр Бурхонов Оққўрғон туманидаги Алимкент қўрғонида Давлат нотариуси лавозимида ишлаяпти. Биз ундан: «Ҳаётда нимани яхши кўрасиз?», деб сўраганимизда «Қонун устуворлигини», деб жавоб берди. Чунки қонун устувор бўлган жойда адолат тантана қилади.

- Биласиз, - дейди у биз билан суҳбатни давом эттириб,- кўплаб вилоятлар, хусусан, Тошкент вилоятидаги далалар четида ёввойи наша ўсимлиги ўсади, уруғи кўп тўкилиши туфайли батамом йўқ қилинган эмас. Ҳозир ҳам бор. Бу ёввойи нашани милиция ходимлари аҳоли ёрдамида йўқ қилиши лозим.

Аммо айрим ҳуқуқни муҳофаза қилувчилар масаланинг моҳиятига етмай, айбсиз одамни айбдорга чиқариб қўйиши ҳам мумкин. Олий судда маслаҳатчи бўлиб ишлаётган вақтим эди. Республика Олий суди раиси Убайдулла Мингбоев бир куни чақириб қолдилар.

- Эркиёр, - дедилар у киши одатдагидек вазминлик билан, - мана бу шикоятда 70 ёшли бир отахонга бекорга жабр қилинганлиги ёзилган. Ўрганиб чиқиб, фикрингизни айтарсиз.

Шикоятни ўргандим. Маълум бўлишича, отахон ариқ бўйларида ўсган ўтларни ўриб олиб томига хашак қилиб бостириб қўйган.

Иттифоқо унга кўчадан ўтаётган участка нозирининг нигоҳи тушиб хашак ичидаги ёввойи наша ўсимлигини кўриб қолади. Ўзини «ҳушёр» ҳисоблаган ҳалиги милиционер дарҳол тегишли жойга хабар беради. Тезда хашакнинг титпитисини чиқариб, бор ёввойи нашани териб, поя, шохлари билан тарозига қўйишади. Нақд 3 килограмм. Ана шунда нима қилганидан хабари йўқ чол бечоранинг терговда «айби»ни бўйнига қўйиб, 7 йил жазога ҳукм тайинлашади.

Мен қайтадан медицина эксперизасини ўтказсам, шунча ўсимлик таркибида атиги 3 грамм гиёҳванд модда бор экан. Шунга асосан мен Убайдулла акага бўлган воқеани айтиб, қарияни қамоқдан чиқариш мумкинлигини айтдим. Ҳақиқат қарор топди.

Ҳалиги қария ва унинг бутун авлод-аждоди адолат тантанасига ишонди. Ҳаётимда бундай воқеалар кўп бўлган. Одамларнинг ҳақиқат борлигига, қонун устуворлигига ишончини кўрсам теримга сиғмай кетаман.

Шу ишонч барчанинг дилида бўлиши учун Эркиёр Бурхонов эл дардида куйиб-ёниб яшаётган заҳматкаш инсонлардан бири. Унинг эзгу ишларига омад тилаган ҳолда биз ҳам унга қонун устуворлигини таъминлаш, аҳолининг ҳуқуқий билимини оширишдек хайрли ишларига омад тилаймиз.

Каримжон РИХСИЕВ,
журналист

ИЧКИЛИКНИНГ КАСОФАТИ

Улуғ мутафаккир Аҳмад Донишнинг «Майхўрлик фитна-фасоднинг уяси бўлиб, ҳамма бузуқчиликлар шундан келиб чиқади» сўзлари қанчалик ҳақиқат эканлигига кейинги пайтларда тез-тез гувоҳ бўляпмиз. Кўпчилик қатори дуппа-дуруст ишлаб юрган кишилар тўғри йўлдан тойиб, майхўрликка берилиб, ўзининг ақл-идрокини идора қилолмай, шарманда-ю шармисор бўлиб қолаётгани, айрим кишилар эса ҳатто қотиллик йўлига тушиб қолиб, озодликдан маҳрум бўлишаётганини кўриб ёқа ушлаб қоляпмиз. Майхўрлик ярамас иллат эканини нега тушуниб етмаяпти одамлар?..

Яқинда Сурхондарё вилоят судининг жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати очиқ суд мажлиси шундай бир жиноий ишни кўриб чиқди. Қаранг, ҳаммаси оддий бир воқеадан бошланган.

Музрабод туманида яшовчи Эркин Маматов деган шахс оғайниси Нурилло Қодиров билан бирга 1 май куни давлат белгиси Ё 65-89 СД бўлган «Москвич-412» русумли автомашинаси билан шу тумандаги С.Сатторов номидаги хўжалик марказига боришади. Тирикчилик тақозоси билан бирига бешик лозим бўлган эди, иккинчисига эса қорамол. Улар шу ердаги қассоб Темур Умаровга учрайдилар.

Учовлон пичоққа келадиган мол излашиб, уч-тўрт хонадонга кириб чиқишади. Аммо сўйиб сотишга арзигудек семизроқ мол топишолмайди. Темур қассоб уларни ўз дўконига таклиф қилиб, меҳмон қилмоқчи бўлади ва шогирдига буюриб, бир шиша спиртли ичимлик олиб келтиради. Уч улфат ичиб ўтирганида, дўконга шу ерда истиқомат қиладиган Раҳматулла Каримов билан Норбой Тошқуловлар кириб келишади. Дўконда ўтирган икки меҳмон уларга нотаниш эди. Ҳалиги шишага яна бир шиша ароқ қўшилиб, улфатлар яхшигина қизиб олишгач, бир-бирлари билан оғиз-бурун ўпишиб танишадилар. Танишадилару орадан салгина вақт ўтмай, кайфнинг кучи билан бир-бирлари билан ёқалашиб қоладилар. Жанжал нимадан чиқди, денг? Раҳматулла узатган ароқни Эркин «бошқа ичмайман» деб тўкиб ташлайди. Бундан жаҳли чиққан Раҳматулла: «Бу пулга келган. Ичмасанг нимага ташлайсан...» деб ҳақоратлайди. «Бунга қуйманглар, шу билан ўтирибсизларми?» деб беъмани сўзни қайта-қайта такрорлайди. Бир дамда катта жанжал чиқариб, янгигина танишиб, оғиз-бурун ўпишган Эркин билан Раҳматуллалар ёқалашишади. Ичимлик таъсирида шерга айланган Раҳматулла Эркинни ётқизиб олиб, роса тепкилайди. Унинг тепкиси бир неча марта Эркиннинг нозик жойларига бориб тегади.

Ўзини ўта ҳақоратланган деб ҳис қилган Эркин жаҳл билан бориб машина орқасидаги гўшт чопадиган тиғи ўткир болтасини олиб Раҳматуллага ташланади. Раҳматулла чап беришга ҳаракат қилганига қарамай, Эркиннинг болтаси унинг қорнига тегиб, кесиб кетади. Кўйлагу майкасидаги қонни кўрган Раҳматулла қочишга ҳаракат қилади, Эркин эса уни қувади. Бозорда савдо қилаётган Раҳматулланинг укаси Исматулла уларнинг жанжаллашаётганини эшитиб, шу пайт воқеа устига етиб келади ва Эркиннинг қўлидаги болтани тортиб олмоқчи бўлади. Ғазаби қайнаган ширакайф Эркин эса унга йўлбарсдек ташланади. Исматулла болтани ушлаб олади. Шундай бўлса-да, болта унинг чап қўли ва қўлтиғини кесиб кетади.

Дўконида ташкил қилган ичкиликбозликнинг охири жиноятга олиб келаётганини кўриб қўрққан ва ниҳоят ҳушёр тортган Темур Умаров Эркиннинг қўлидан болтани тортиб олади. Эркин эса вақтни ўтказмай, воқеа содир бўлган жойдан қочиб кетади...

Аммо у қочиб узоққа боролмади. Қаттиқ жароҳат олган ака-ука Раҳматулла ва Исматуллалар бир неча кун даволаниб чиқадилар. Эркин ҳам яхшигина калтакланган экан. У ҳам азобини тортди. Суд тиббиёт кўригидан ўтказилганда, Эркиннинг жинсий органининг бир қисми, чап оёғининг болдири, чап юзи ва чап қўлининг билаги жароҳат олгани маълум бўлди. Шу сабаб Раҳматулла Қаюмов ҳам қора курсига ўтирди.

Суд ҳайъати бу икки ароқхўр жиноятчининг ишини пухта ўрганиб, Эркин Маматовни 17 йил муддатга озодликдан маҳрум қилди. Раҳматулла Қаюмовга эса 2 йил муддатга ахлоқ тузатиш ишига жалб қилиш жазосини берди. 1999 йил 30 апрелдаги Амнистия тўғрисидаги Фармонга мувофиқ Эркин Маматовга берилган жазо тўртдан бир қисмига қисқартирилди. Раҳматулла Қаюмов эса тайинланган жазони ўташдан озод қилинди.

Бир оз дам олиб, хурсандчилик қилайлик, деган мақсадда уюштирилган ўтиришга майхўрлик аралашди-ю, оқибати ёмон бўлди. Шоир Юсуф Амирий айтганидек:

Май бир палиддирки, охири фасоддир,
Ичсанг ҳам бир пиёла, иши касофатдир.

Шодавлат ЗОИРОВ,
Сурхондарё вилоят суди жиноят ишлари бўйича ҳайъат раиси,
Аҳлиддин НУРАЛИЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Қонун назорати амалда

БУРЧ ВА МАСЪУЛИЯТ

Тадбиркорлик, ишбилармонлик сўнгги йилларда жамиятнинг иқтисодий юксалиши йўлида муҳим аҳамият касб этаётир. Туманимиз прокуратураси бу соҳага доир қонунлар ижроси бўйича вақти-вақти билан текширувлар ўтказиб турибди. Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси ва деҳқон ва фермер хўжаликлар уюшмаси Булунғур тумани бўлимлари, туман солиқ инспекцияси ва «Тадбиркорбанк»нинг туман бўлимида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ҳамда Вазирлар маҳкамасининг «Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги қарорининг ижроси юзасидан ўтказилган текширувда бир қатор қонунбузарлик ҳолатлари борлиги аниқланди.

Текширувларимиз давомида Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси туман бўлими қошидаги брокерлик хизмати 1998 йилнинг апрелидан бошлаб бирорта тадбиркорга иши юзасидан кўмак бермагани аниқланди.

Бўлим 1997 йил охирида тадбиркорларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш мақсадида икки йил муддатга Самарқанд шаҳридаги «Қонун» фирмаси билан шартнома тузган ва шу асосда «Қонун» фирмасининг вакили иш юритишни бошлаган. Ушбу ҳуқуқий бўлимнинг иш фаолияти таҳлил қилинганда, тадбиркорларнинг мурожаатлари умуман рўйхатга олинмаганлиги сабабли қанча тадбиркор нима масалада мурожаат этганлиги ва уларга қандай маслаҳатлар берилганлиги номаълумлигича қолди. Туман прокуратураси ушбу ва бошқа ҳолатлар юзасидан туман ҳокимлигига ўз вақтида тақдимнома жўнатди.

Бугунги кундаги муҳим вазифаларимиздан бири - жамиятда қонун устуворлигини таъминлашдан иборатдир. Шундай экан, амалга оширилаётган тадбиркорлик ишларининг барча жиҳатлари амалдаги қонунларимизга мос бўлмоғи шарт. Туманимиз ҳокимиятида қабул қилинаётган ҳуқуқий ҳужжатларнинг қонунийлиги текширилганда ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлашда айрим қонунбузарлик ҳолатларига йўл қўйилаётгани маълум бўлди. 1998 йил давомида 641 та қарор ва 131 та фармойишлар қабул қилинган бўлиб, айрим қарорлар амалдаги қонун талабларига хилоф равишда чиқарилгани кишини ажаблантиради. Хусусан, 1998 йилги 172-К сонли ҳокимият қарори асосида Булунғур туман Ипак йўли ширкатлар уюшмаси ҳудудида жойлашган «Наврўз» деҳқон фермер хўжалиги амалдаги қонун талабларига риоя этмаган ҳолда тугатилиб, давлат рўйхатидан чиқарилган. Ушбу деҳқон фермер хўжалиги фаолияти тугатилган вақтда Самарқанд вилоят «Бизнес-фонд» бўлимидан 1996 йилда ўз фаолиятини ривожлантириш мақсадида 907890 сўм маблағни уч йил муддатга имтиёзли кредит олган бўлиб, унинг дастлабки тергов муддати 1997 йил 27 апрел кунига белгиланган. Ҳозирги кунда хўжаликнинг Самарқанд «Бизнес-Фонд» бўлимидан қарзи 1315110 сўмни ташкил этади.

Мазкур деҳқон хўжалигининг қарзи бўла туриб, «Ўзбекистон Республикасидаги корхоналар тўғрисида»ги қонуннинг 39-моддаси 1-бандида кўрсатилган талабларига амал қилинмаган ҳолда корхонани тузишга ваколати бўлган орган туман ҳокимияти томонидан деҳқон фермер хўжалигини тугатиш комиссиясини тузмаган ва ушбу хўжаликнинг тугатиш тартиби ҳамда муддатлари ва деҳқон хўжалигига қарз берган ташкилотларнинг даъво қилиш муддатларини белгиламаган. Ҳатто хўжаликни тугатиш тўғрисида маҳаллий матбуотда ҳеч қандай расмий маълумотлар эълон қилинмаган. Бунга ўхшаш мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Хуллас, тадбиркорлик субъектларининг рўйхатдан ўтказилиш ва тугатилиш тартиблари қонунларимизда аниқ белгилаб берилган бўлса-да, айрим жойларда унинг талаблари тўла ва асосли тарзда ижро этилмаяпти. Эндиликда бундай ҳолатларга чек қўйишимиз, тадбиркорликка оид қонунларни пухта ўрганган ҳолда уларни амалда тўғри қўллашимиз шарт. Бу эса бугунги куннинг талаби, истиқболимизни таъмин этиш йўлидаги мақсадларимизга мувофиқдир.

Ишназар СУЛТОНОВ,
Самарқанд вилояти Булунғур тумани прокурори, адлия катта маслаҳатчиси

ЎҒРИБОШИ МЎЙСАФИД

60 дан аллақачон ошган Ўрозали Қурбонниёзов ўғриликка қўл урди, ёши бир жойга етганда эл олдида шармандаи шармисор бўлди.

У нафақахўр, Гурлан туман, «Янгиобод» жамоа хўжалигида яшарди. Бир кун унинг уйига ҳамқишлоғи Ислом Ўрозметов маслаҳат сўраб келади, «Янгиобод» жамоа хўжалиги омборида ишчи бўлиб ишлаётганлигини, омборда уруғлик шоли йиғилиб қолганлигини, ундан ўғирлаш имконияти борлигини гапиради. Ойбек Норимов ва Мадиёр Ўрозбоев деган шериклари тайёр туришганлигини айтади. Қарияни «жин урган» экан чамаси, кўзлари чақнаб, «давай» деб юборади.

Шу йил 13 май куни тунда Ўрозалининг уйида тўпланишади. Қариб қуюлмаган ёшулли эса «Эллик қоп шоли ўғирлаймиз» деб, уйидан эллик бешта бўш қоп олиб чиқади. Ёрдамлашганинг учун, дея ҳар бир қопга минг сўмдан эллик минг сўмни уйи ёнида Ойбек Норимовга беради. Бунинг устига ўзи ўғрилик қилаётгани етмаганидек, ўғиллари Рустам ва Қадам Қурбониёзовларни ҳам бу ишга жалб этади.

...И.Ўрозметов, О.Норимов ва М.Ўрозбоевлар ташқи коровулликда қолади. Ў.Қурбониёзов эса ўғиллари билан омбор ичига кириб, уруғлик шолига ўн еттита қопни тўлдиришади. Ўн саккизинчи қопнинг оғзи очилган пайтда қонун посбонлари томонидан қўлга олинадилар. Баъзилари олатасирда қочиб яширинса-да, сал ўтмай «сомонхона»да ушланадилар.

Ўрозали қария бошлиқ ўғри - текинтомоқлар суд ҳукми билан тегишли жазоларни олдилар.

Ҳасанбой МУҲАММАДЖОНОВ,
Хоразм вилояти Гурлан туман суди раиси

ЭРКАКЛИК ҒУРУРИ ҚАЕРДА ҚОЛДИ?

ёки яна ичкилик туфайли қўли қонга бўялган қотил

Суднинг қора курсисида бош эгиб ўтирган Истам Рўзиев хаёлга чўмган. Унинг тунд башарасига қараб қилмишидан, бесамар ўтган умридан пушаймонлик ҳиссини сезиш қийин эмас. «Нима учун яшадим, нимага эришдим, ҳаётда нега ўрнимни топа олмадим?» У миясида чарх урган бу саволларга жавоб излайди. Афсус-надоматлар чекади. Бироқ оқар сувни тескари ўгириб бўладими?! Баркамол йигит умрини яшаб қўйибди. Қирқ беш ёшида бир эмас, икки эмас, учинчи марта суднинг одил ҳукмига «муяссар» бўлиб турибди. Дастлабки жазони олганида 26 ёшда эди. Ундан тўғри хулоса чиқармади. Тўғрироғи, феъл-атвори, ўрганган кўнгли кўп қатори яшашга монелик қилди. 1989 йилда Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 91-моддаси 2-қисми билан яна судланди.

Бугун у қотил. Ожиза бир аёлни шафқатсизларча калтаклаб, ҳаётига зомин бўлди. Бемаънилик, ичкилик касофати унинг қўлини қонга бўяди...

Фожиа 1999 йил 9 май куни рўй берди. Истам таниши Ильмира Якулова билан Бухоро шаҳар Б.Хмельницкий кўчаси, 1-уйнинг 5-хонасига Анвар бобо Гематовни байрам билан табриклаш мақсадида ташриф буюради. Бобонинг уй ишларига қарашиб юрган Равиля Маттиева унинг уйда йўқлиги, байрамга кетганлигини айтади. Бироз кутишгач, бобо келади. Дастурхон тузалиб, байрам шодиёнаси бошланади.

- Бобо, ғанимат инсонсизлар, бугунги кун учун сизлардан миннатдор бўлиш керак. Сизнинг соғлигингизга, - Истам бобога ҳамду санолар айтиб, стаканларга столда турган винодан тўлдириб қуйди. Бирини А.Гематовга узатди.

- Раҳмат болам, бемалол, биласан менинг соғлигимга тўғри келмайди.

- Бугун сиз ичадиган кун, бошқа кун бўлса майли эди, - бобонинг гапини чўрт кесди у. Ҳоли-жонига қўймай ёнида туриб олди.

Винони ноилож кўтариб юборган Анвар бобо афтини бужмайтириб ўрнидан турди. Уччаласини бемалол ўтиришини айтиб ошхонага чиқди. Хонада ҳазил-мутойиба, стаканларнинг жаранги давом этди. Меҳмонлар учун ажратилган 3 та винодан асар қолмади. Бобонинг қизи учун олиб қўйган 1 ароқ ва шампан виноси ҳам адо бўлди.

Ичкиликка муккасидан кетган ширакайфларнинг «хурмача» қилиқлари бошланди. Ильмира ўрнидан турганди, гандираклаб кетди. Ранги бўзариб, ўқчиб юборди. Хонанинг ифлос бўлганини кўриб Истам тутақиб кетди.

- Сиққанича ичсанг бўлмайдими, ифлос!

- Ўчир, эҳ...

Истам ҳам ичиб олган эмасми, аёл кишининг сўкинишига чидай олмади. Стол устида турган каструлкани унга отди. Ильмиранинг ёрилган бошидан оқа бошлаган қон жанжални эшитиб кирган Анвар бобонинг кўйлагига сачради. Жанжалдан қўрққан бобо уларни тинчлантиришга қанчалик уринмасин ғишт қолипдан кўчганди. Истам Ильмирани ваннага судради. Кўйлагини ечинтириб, бошини ювди. Бир-бирини сўкиш, ҳақоратлаш у ерда ҳам давом этди. Уларга Равиля ҳам қўшилди. Ичкилик касри билан ақлдан мосуво бўлган Истам ёнида турган эмалли кружка билан яна Ильмиранинг бош, юзига туширди. Ильмира ваннада чўзилиб қолди.

- Ароқ билан шампан виноси борлигини айтмаганингда шундай бўлмасди, пиёниста, - Истам Равиляни ҳам кир ювишда ишлатиладиган чўп билан урди.

Қий-чув, тўс-тўполондан капалаги учган Анвар бобо яқин атрофда яшайдиган қизининг уйига югурди. Кўп ўтмай хонага тез ёрдам ва милиция ходимлари кириб келишди...

Бухоро вилоят суди истам Рўзиевни айбни оғирлаштирадиган ҳолатларда безорилик қилиб, шафқатсизлик билан Ильмира Якуловани уриб ўлдирганликда айблади. Рад қилиб бўлмас далиллар, суд тиббий экспертизасининг хулосаси билан қабиҳ жиноят фош этилди. Қотил 20 йилга озодликдан маҳрум этилди.

Зулайҳо ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Бухоро вилоят суди судьяси,
Рўзигул ЙЎЛДОШЕВА,
журналист

Бизнинг мусоҳаба

АЁЛ МАНФААТИ - ЮРТ МАНФААТИ

Республикамиз Президенти Ислом Каримов ташаббуси билан 1999 йил «Аёллар йили» деб эълон қилинди. Шу муносабат билан «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни ҳамда «Хотин-қизларнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармон мамлакатимиз хотин-қизлари ҳаётида янги имкониятларни белгилаб берди. Хўш, аёлларимиз юқоридаги муҳим ҳужжатлар асосида қандай ҳуқуқ ва имтиёзларга эга бўладилар?

Жамоатчи мухбиримиз шундай савол билан Собир Раҳимов туман нотариал идораси нотариуси Зуҳра МУСАЕВАга мурожаат қилди.

- Ўзбекистонда оналик ва болалик қонун билан ҳимояланади. Хусусан, юқорида айтиб ўтилган қонунга асосан уч ёшга тўлмаган болалари бор, бюджет ҳисобидан таъминланадиган муассаса ва ташкилотларда ишлаётган аёлларга меҳнатга тўланадиган ҳақни камайтирмасдан, иш вақтининг ҳафтасига ўттиз беш соатдан ошмайдиган қисқартирилган муддати белгиланди. Бундай қоида хотин-қизлар меҳнатини енгиллаштиради, иш шароитини яхшилайди, болалари билан оилада кўпроқ бўлиши ва уларга эътибор бериши учун қўшимча имкониятлар яратади. Қонун давлат ижтимоий суғуртасидан ўтказилиши лозим бўлган ишларда камида йигирма йиллик иш стажи бўлган аёллар 54 ёшга тўлганда ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқини ҳам назарда тутади. Шунга алоҳида эътибор бериш керакки, 54 ёшда пенсияга чиқиш ҳуқуқи аёлнинг ўз истаги билан амалга оширилади.

- Ногирон фарзанди бор аёлларга қандай имтиёзлар берилган?

- Ўзбекистон Республикаси «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти ҳақида»ги қонунида ногирон фарзанди бор аёлга имтиёзли равишда нафақа тайинлаш белгилаб қўйилган. Болаликдан ногирон фарзандини 8 ёшгача тарбиялаётган аёл 15 йилдан кам бўлмаган иш стажига эга бўлган тақдирда 50 ёшдан имтиёзли равишда пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга. Пенсия тайинлашда 16 ёшгача ногирон-фарзандига қараган вақти иш стажига қўшилади.

- Никоҳ шартномаси ҳақида ҳам қисқача маълумот берсангиз.

- Никоҳ шартномасидан мақсад эр-хотиннинг мулкий муносабатларига ҳуқуқий муайян тартиб ўрнатишдан иборат. Оила кодексига никоҳ шартномасининг киритилиши эр-хотинга ўзаро келишувлар асосида никоҳда бўлган даврида ва бирон бир сабаб билан ажрашган вақтларида ўзларининг мулкий ҳуқуқ ва мажбуриятларини мустақил белгилашлари учун имконият яратади. Бу уларнинг манфаатларига зиён етмаслигининг олдини олади. Эр-хотин ўртасидаги низоларни ҳал этишда суд никоҳ шартномасида белгиланган қоидаларга амал қилади. 1998 йил 1 сентябрдан мамлакатимизда Оила кодекси амалга киритилди. Ушбу кодекс қабул қилингач, оилавий муносабатларни тартибга солиш Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ҳамда Фуқаролик кодекси билан мувофиқлаштирилди. Қонун бўлажак келин-куёвларга ҳамда 1998 йил 1 сентябрга қадар ФҲДЁ органларида рўйхатдан ўтган эр-хотинларга никоҳ шартномасида ўзларининг никоҳдаги мулкий, ҳуқуқий ўзаро муносабатларини мустақил белгилаш ҳуқуқини беради, бироқ уларни бунга мажбур этмайди. Никоҳ шартномаси шахслар томонидан никоҳга киришдан аввал тузиладиган ҳолларда у ФҲДЁ органларида никоҳдан ўтилган вақтдан бошлаб амалга киради (Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 13-моддаси). Агар никоҳ тузилмаса, шартнома бекор бўлади. Хуллас, никоҳ шартномаси эр ва хотинга тегишли бўлган мулкни кимга тегишлилигини олдиндан белгилаб берадиган ҳужжатдир.

Мен истардимки, аввалambор оилалар бузилмасин. Фарзандлар ўз ота-оналари бағрида етук инсон бўлиб вояга етсинлар. Аёлларимизга эса хушфеъл, босиқ, хушмуомала бўлишларини, ҳар томонлама ўйлаб иш қилишларини маслаҳат берардим. Шундай бокира аёлларимизга оилавий бахт, тотувлик ва турмуш ўртоқлари билан фарзандлар роҳатини кўришликнинг насиб этишини тилайман.

Суҳбатдош:
Юлдуз ШАМС

Матлуба ЖУМАЕВА 1980 йили ТошДУнинг юридик факультетини тугатгач, ўн йилдан зиёд вақт Навоий туманида адвокатлар ҳайъати мудираси бўлиб ишлади. Ҳозир у Навоий шаҳар 1-Давлат нотариал идорасида катта натариус вазифасида фаолият кўрсатмоқда. Суратда: М. Жумаева қизи Гулҳаё билан.

Н. АЛМУРОДОВ олган сурат.

Аёл ва қонун

ҚИЗИҚАРЛИ УЧРАШУВЛАР

Мустақиллик шарофати билан ўзбек аёли ўз ҳақ-ҳуқуқини таниб, ўзлигини англаб олди. Ҳозирги кунда ўзбек аёллари демократик давлатимизнинг турли соҳаларида фаол қатнашиб, фидокорона меҳнат қилаётирлар. Лекин шуни ҳам айтиб ўтиш жоизки, турмуш чорраҳаларида аёлларимиз ҳамон ўзларининг қонуний ҳуқуқ-бурчларини тўлиқ билмайдилар.

Шунинг оқибатида турмуш қураётган айрим ёш қизларимиз кўпинча ҳаёт тўсиқларига учраб қолсалар, кўнгилсиз воқеаларга қандай ёндашишни билмай, муаммоларнинг ечимини тўғри топа олмай, берк кўчага кириб қолмоқдалар. Ҳаётий муаммоларни ҳал қилишда қонунга асосланадиган, қонунда кўрсатилган нормалардан четга чиқмайдиган ёшларимиз албатта, ҳар қандай мушкул ишларни ҳам осонгина ҳал қила оладилар.

Яқинда Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманидаги 229-мактабда бўлиб ўтган учрашув ана шундай долзарб масалаларга бағишланди. «Аёл ва қонун» мавзусидаги ушбу давра суҳбатини Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист Ҳалима Муҳитдинова билан Акмал Икромов тумани ФҲДЁ бўлими мудири Зулфия Мирҳамидова олиб борди. Давра суҳбатида Тошкент юридик коллежи ўқитувчилари ҳам иштирок этдилар.

Ҳалима опа қизларга ўзларининг ҳуқуқшунослик йўлидаги оддий юристликдан Ўзбекистон Олий Суди раисигача бўлган йўлни босиб ўтганлиги ҳақида мароқли сўзлаб берди.

Туман ФҲДЁ бўлимининг мудири Зулфия Мирҳамидова эса ўқувчиларга янги Оила кодекси ҳақида чуқур маълумот берди. Кеча сўнгида савол-жавоблар бошланди. Мактаб ўқувчилари ўзларини қизиқтирган саволларга меҳмонлардан пухта ва мукаммал жавоб олиб, ҳуқуқий савияларини бирмунча оширдилар.

Д. НАЗАРОВА

ҚИЗҒИН ТАРАДДУД

Конституциямиз ва қонунларимиздан бохабар ҳар бир Ўзбекистон фуқароси у қайси миллатда бўлмасин ва қайси динга эътиқод қилмасин, давлат келажагида муҳим омил ҳисобланган тадбирда Республика Президентлиги ва Олий Мажлис, вилоят, шаҳар ва туман вакиллик органларига сайловларда фаол иштирок этиш ҳуқуқига эга эканлигини дарҳол англаб етади. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 117-моддасида «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари вакиллик органларига сайлаш ва сайланиш ҳуқуқига эгадирлар. Ҳар бир сайловчи бир овозга эга. Ўз хоҳиш-иродасини билдириш тенглиги ва эркинлиги қонун билан кафолатланади» деб алоҳида уқтирилган.

Бинобарин бошқармамиз Тошкент Давлат юридик институти ва шаҳарнинг ҳар бир туманида округ сайлов комиссиялари, туман ҳокимлиги масъул ходимлари билан ҳамкорликда шаҳар ҳокимияти раҳбарияти томонидан 24 сентябрда тасдиқланган жадвалга асосан Республика Олий Мажлиси ҳамда халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгашига ўтказиладиган сайловлар масаласида 27 сентябрдан бошлаб бир ҳафта мобайнида ўқув машғулотлари ўтказди.

11 октябрда бошқармамиз ва шаҳар Ҳуқуқий маърифат тарғиботи Маркази билан биргаликда сайлов қонунчилигини тарғиб қилиш ва тушунтириш мақсадида тумандардаги 11 та маҳаллаларда фуқаролар билан сайлов ҳақидаги қонунлар юзасидан ўтказиладиган савол-жавоб ва давра суҳбатлари бўйича чора-тадбирлар режаси тасдиқланди. Бошқармамиз томонидан 20 октябрда тасдиқланган рўйхатга асосан сайлов округлари ва сайлов участкаларига ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш ва тушунтириш ишлари олиб бориш мақсадида пойтахтимизда тузилган 60 та округ ва 670 та сайлов участкаларига бошқармамизнинг масъул ходимлари, юридик институти домлалари, туман судлари, нотариал идоралари, ФҲДЁ бўлимлари, адвокатлар юридик маслаҳатхоналари раҳбарларидан иборат гуруҳ бириктирилди. Масъул ходимларимиз сайлов ўтказувчи сайлов округлари марказларининг, округ комиссиялари раислари ва котибларининг телефонлар рўйхати билан таъминландилар.

Сайлов округлари ҳамда сайлов участкаларида тушунтириш ишлари олиб бориш мақсадида бошқармамиз ва унинг қуйи муассасалари масъул ходимлари сайлов тўғрисидаги қонунлар ҳамда Республика Олий Мажлисига ўтказиладиган сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича участка сайлов комиссиялари ишининг айрим масалалари тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси марказий сайлов комиссиясининг Йўриқномаси билан таъминланган ҳолда қонунлар тарғиботи ишларини олиб бормоқдалар.

Бизни XXI аср сари ким етаклаб, бошлаб боради ва унинг атрофидаги халқимизнинг муносиб вакиллари кимлар бўлиши кераклигини теран англаган ҳолда шу иккита катта сиёсий тадбирни кўтаринки руҳда, уюшқоқликда, қонунларга қатъий риоя қилган ҳолда, байрамона кайфиятда ўтказишга ҳар биримиз ўзимизнинг муносиб ҳиссамизни қўшишимиз лозим.

1999 йил 5 декабрдаги Олий Мажлис ва халқ депутатлари вилоят, шаҳар, туман кенгашларига ҳамда 2000 йил 9 январдаги Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловларига ҳар биримиз ўз виждонимиз эркинлигига қатъий суянган ҳолда овоз беришимиз лозим.

А.ИНОНБОБОЕВ,
Тошкент шаҳар ҳокимлиги Адлия бошқармаси бошлиғи ўринбосари

ЁҚУББЕКНИ ҚЎМСАБ

...Абсаттор бугун бекорга қувонгани йўқ. Кўпдан қилган ниятлари бирин-кетин ушалмоқда. Хусусий корхонаси ҳисобига тикланган икки қаватли бино калитини республика «Соғлом авлод учун» жамғармаси туман бўлими шифокорларига топширди. Қутлов кетидан қутлов... Пойтахтдан, туман ҳокимлигидан, юқори ташкилотлардан вакиллар қатнашди. Ойнаи жаҳондан келган мухбир ҳол-жонига қўймай дам у ёғидан, дам бу ёғидан суратга олмоқчи бўлди, лекин ортиқча гапирмади, корхонаси ишчилари хизмати кўплигини эслатди, холос.

Биргина бугун эмас, яқин туманларда ҳам деярли тенги йўқ «Саодат» кошонасини қуриб битказганда ҳам бугунгидек шод бўлган эди. Ўшанда ҳам мақтанмади. Кеча-кундуз ишлаган қурувчиларни, Ургут ва Косонсойдан келган ўймакор ва ганж усталари меҳнатини тилга олиш билан кифояланди. Ҳозир бу ерда деярли ҳар куни Пискентнинг ёш келин-куёвлари тенгқурлари билан бахтиёрлик нашидасини суришар экан, Абсаттор ҳаётга қайта келгандек қувонади, дили тўрида янги орзу-умидлар чарх уради.

Абсаттор бирдам қувончли воқеаларни унутиб, газетадан бобоси тўғрисидаги янги маълумотларни ҳаяжон билан ўқий бошлади:

«...Босқинга қарши курашда мард лашкарбоши сифатида танилган амир Ёқуббек 1820 йилда Тошкент яқинидаги Пискент қишлоғида дунёга келди, - деб ёзишибди тарих фанлари докторлари Ҳамдам Содиқов ва Рустам Шамсутдиновлар. - Отаси Пирмуҳаммад Мирзо Қурама тумани ҳокими, онаси эса донгдор шайх Низомиддиннинг синглиси эди.

Ёқуббек куёви - Тошкент волийси Нурмуҳаммадхон паноҳида Қўқон хони хизматига киради. Қисқа вақт ичида Худоёрхоннинг хос маҳрамига айланади. Кейинчалик Оқмасжид қалъасини, Чимкентни, Тошкентни рус босқинчиларидан ҳимоя қилишда жонбозлик кўрсатади.

1865 йилда Қўқон ҳукмдори Алимқул Қошқарга боришни буюради. Ёқуббек бор-йўғи 66 навкар билан Қошғарни эгаллайди. Бу барчани ҳайратга солади. Ёқуббекка «Оталиқ ғози» унвони туҳфа этилади. Биринчи ва ягона уйғурлар давлати Еттишаҳар ҳукмдори Ёқуббек «ўзбек, қозоқ, қирғиз, уйғурлардан иборат байналмилал турк ўғлонлари лашкарларига саркарда бўлиб, душманга қарши турди» деб ёзилганди мақолада.

Умид

Абсаттор она юртини мустамлакачи ғайридинлардан тозалаш, ягона Туркистон истиқлолига эришиш орзу-умиди билан яшаган бобосини хотирлаганда ўзининг қийинчиликлари ҳам ёдига тушади.

...Диёримиз мустақиллик сари эндигина одим ташлаган кезлар эди. Ким икки қаватли уй қурса ёки томини оқ тунука билан ёпса алоҳида «кўз»лар таъқибига учрайдиган кунлар эндигина орқада қолган... Пискентда «Абсаттор шахсий ғишт заводи қурибди» деган гап тарқалди. Кимдир севинди, кимдир ич-ичидан эзилди... Очиқдан-очиқ: «Кўрамиз, охири вой бўлмаса кошкийди. Ҳадемай боридан айрилганини билмай қолади» дегувчилар ҳам йўқ эмасди.

Лекин ҳеч ким тортиб олмади. Чунки мустақиллик ҳар бир кишига эрк билан бирга куч-қудрати, қобилиятини намоён этиш имконини ҳам берди. Қолаверса, юртбошимиз янгилик, яратувчиликка тўғаноқ бўлувчиларни янгича ўйлаш, ишлаш ва фикрлашга даъват этиб турибди.

Натижани қаранг: кўп ўтмай Пискентда Абсаттор иккинчи ғишт корхонасини ҳам тиклаб, ишга туширди. Эндиликда минглаб ғиштлар янги мактаб, қолаверса, уй-жойлар қуришда қўл келмоқда. Дарвоқе, ҳозирда шаҳримизнинг Фурқат мавзесида битириш арафасида турган 10 та коттеж ҳам пискентликлар қувончига қувонч қўшади. Буларнинг ғишти корхонасида тайёрланган...

Тақдир экан-да, бир пайтлар бобоси амир Ёқуббек ўзга юртларда ҳукмдорлик қилиб, у ерларни обод қилган бўлса, ул зотнинг киндик қони тўкилган кўҳна ва қадимий Пискентда қасрлардек гўзал-гўзал иморатлар қуриб, элдошлари қувончига қувонч қўшаётган бунёдкорларга раҳнамолик қилиш невара - Абсаттор Рашидовга насиб этди.

Бир неча йил бурун Абсаттор Пискент шаҳри интернатида таълим олаётган 21 нафар ота-онасиз болакайларнинг суннат тўйларини ўтказиб берганди. Ҳозир йигит ёшига етиб қолган бу ўсмирлар у кишини отамиз деб атайдилар.

Уч йил аввал икки нафар ёлғиз қарияга Абсаттор уй қуриб берди. Кексалар ўлими олдидан у билан болам дея видолашдилар.

Юртбошимиз айтганларидек, савоб ишни ҳар ким қилиши керак, савоб ишни ҳар кун қилиш керак. Зеро, Абсаттор Рашидов Президентимизнинг ана шу гапларини юракка жо этган юзлаб, минглаб иймонли элдошларимиздан бири. Модомики, Абсатторнинг номзоди вилоят халқ депутатлари кенгашига кўрсатилган экан, унинг эл ишончини оқлашига шак-шубҳа йўқ.

Умарқул ҳожи УСМОНҚУЛОВ

ЎТИНЧ

Майлига рақиблар устимдан кулсин,
Майлига отсинлар маломат тошин.
Майлига аташсин мени телба деб,
Сўндирмоқ бўлсалар севгим қуёшин.
Фақат сен дўстгинам ортимдан кулиб,
Қалбимни айлама ер билан яксон.
Чидолмас тақдирнинг бу зарбасига
Қанчалар сербардош бўлса-да инсон!

***

"Менга атаб шеър ёз..." дейсиз жилмайиб,
Жоним, юзта шеърим айлансин Сиздан.
Рости кўнгил қўйиб нима кўрдингиз,
Кўклам ҳавосидек инжиқ бу қиздан?
Гоҳида дилхушман, гоҳида дилхун,
Югурик умримга топай деб маъни.

БИЛМАМ МЕҲРИНГИЗНИ ҚОЗОНДИМ ҚАЧОН?..

Ёнингизда гулдек яшаб узун кун,
Баъзан вақт топмадим бир ҳол сўргани.
Гоҳ кўзгу олдида соатлаб қолиб,
Шеъримни ўйлаб гоҳ юрдим паришон.
Шу алфоз қай фурсат кўнглингиз олиб,
Билмам меҳрингизни қозондим қачон?
"Менга атаб шеър ёз" дейсиз жилмайиб,
Жоним, юзта шеърим айлансин Сиздан.
Рости кўнгил қўйиб нима кўрдингиз,
Кўклам ҳавосидек инжиқ бу қиздан...

***

Сиз бор davраларда жойим тўрдадир,
Сиз бор давраларда сўзларим ўктам.
Сиз бор давраларда бошим кўкдадир,
Сиз бор давраларда жуда бахтлиман.

Нигора РАҲИМОВА

3 декабр - Халқаро ногиронларни ҳимоя қилиш куни

МЕҲР КЎРСАТГАН МЕҲР ТОПАДИ

Мирзакаримова Юлдузхон Боёвуддин қизи - 1963 йилда туғилган. ТошДД филология куллиётини 1986 йилда тугатган. «Тошкент ҳақиқати» газетасида 1991 йилгача фаолият кўрсатган. 1995 йилдан Тошкент шаҳар «Меҳрибонлик» ногиронлар жамияти Собир Раҳимов туман бўлинмаси раиси. Оилали, 2 нафар фарзанди бор.

Мухбиримиз Юлдузхон Мирзакаримовага учрашиб, бир неча савол билан мурожаат қилди.

- Сиз раҳбарлик қилаётган «Меҳрибонлик» жамиятини тузишдан мақсад нима эди? Унинг асосий вазифалари нималардан иборат?

- Кечагидек ёдимда. Биз ҳали ёш бола эдик. Отам эрталаб танча атрофида ўтириб, чой ичаётганимизда ҳар хил ҳикматларни айтиб берардилар. Уларни жим ўтириб тинглар эканмиз, ҳикоянинг охири инсонни қадрлаш, умуман кексаларни, муҳтожларни алоҳида ҳурматлаш билан боғлиқ мазмунда якунланарди. Билмадим, отамнинг айтган ҳикоятлари таъсирими ёки ўзим болаликдан иккинчи гуруҳ ногирони бўлганим сабабми, ёрдамга муҳтож инсонларга ёрдамлашиш мен учун катта бир эзгулик бўлиб туюларди. «Тошкент ҳақиқати» газетасида ишлаб юрганимда ҳам кўпроқ ижтимоий соҳаларда қалам тебратишимнинг сабаби ҳам шундан бўлса керак.

«Ўзбекистонда ногиронларни ижтимоий ҳимоялаш» ҳақидаги қонун қабул қилингач, ўзим яшаб турган туманда ногиронлар жамиятини тузишга аҳд қилдим ва 1995 йилда «Меҳрибонлик» жамияти ўз фаолиятини бошлади. Туман ҳокими К.Тошпўлатов ҳамда ҳоким муовини З.Муҳиддинов жамият фаолиятини тўла тушуниб етиб, бизга оқ йўл тиладилар ва катта мадад кўрсатдилар.

«Меҳрибонлик» жамиятининг асосий вазифаларидан бири тумандаги ногиронларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш, уларни иш билан таъминлаш. Жамиятимизнинг 200 дан ортиқ аъзоси бор. Ходимларимиз ногиронларга хизмат қилишади. Шунинг учун кўп ногиронлар биздан дори-дармон олиш учун ёрдам сўраб келадилар. Иложи борича уларга ёрдам беришга ҳаракат қиламиз. Корхоналарга, хусусий дорихоналарга хат орқали мурожаат қиламиз. Улар ажратган хайрия маблағлари ҳисобига уларнинг эҳтиёжини қондиришга ҳаракат қиламиз.

Ҳар йили «Иттифоқ», «Тошкент», Турғун Мирзаев жамоа хўжаликларидан сабзавотлар олиб келиб, ногиронларга тарқатамиз. Туманимизда жойлашган дори-дармон ҳиссадорлик жамияти ҳам учун ҳар йили дори-дармондан ёрдам бериб туради. Тошкент шаҳар Маданият маркази бошлиғи Алишер ака Ишонхожаевнинг ташаббуслари билан ногиронларнинг маданий ҳордиқ чиқариб туришлари яхши йўлга қўйилган.

- Ногиронлар билан ишлашда кўпроқ нималарга таянасиз?

- Ногиронлар билан ишлаш жараёнида баъзида қийинчиликларга дуч келаман. Уларга ёрдам беролмаган куним уйда ҳам, ишда ҳам ўзимни қўярга жой тополмайман. Муаммоларини бартараф қилганда эса мендан бахтли одам йўқ.

Бир куни қабулимга бир аёл кириб келди ва турмуш ўртоғининг аҳволи оғирлигини унинг миясида шиш пайдо бўлиб, операцияни фақат Москвада амалга ошириш мумкинлигини айтди. Дарҳол хат билан корхоналарга мурожаат қилиб, Москвага бориш-келиш харажатларини тўлаб бердик. Операция учун моддий ёрдам сифатида пул ҳам ажратдик. Бундан ташқари Фотима ва Зуҳра исмли ногирон қизларнинг даволанишлари учун Педиатрия тиббиёт олийгоҳи билан шартнома тузиб, уларнинг бепул даволанишларини таъминладик. Ногиронларни жамият ҳисобидан бир неча нашрларга обуна бўлишларига ёрдам бердик, 5 нафар ногиронга Халқ банкида фоизли жамғарма дафтарчалари очдик. 8 кишига имтиёзли йўл чипталари ажратдик.

Фарзандларим билан юрганимда кексаларга ёрдам бериш кераклигини, муҳтожларга раҳм-шафқат кўрсатиш лозимлигини уқтираман. Фарзандларимнинг фарзандлари ҳам шундай меҳрибон, меҳр-шафқатли бўлишини истардим. Ота-боболаримиздан бизга мерос бўлиб қолган меҳр-шафқатлилик, ожизларга кўмакдошликни унутмайлик. Иккинчи минг йилликни ёруғ юз, яхши ниятлар билан хасталар, муҳтожларни йўқлаб, дуоларини олиш билан қарши олайлик. Рўзаи рамазон кунларида савоб ишларни амалга ошириб, бу удумларни фарзандларимизга мерос қилиб қолдирайлик. Чунки меҳр кўрсатган меҳр топади. Шу фурсатдан фойдаланиб, «Меҳрибонлик» жамиятига беғараз ёрдамини кўрсатгани учун барча ҳомийларимизга ўз миннатдорчилигимни билдираман. 3 декабр - Халқаро ногиронларни ҳимоя қилиш куни. Шу муносабат билан тумандаги барча ногиронларни қутлаб, уларга мустаҳкам соғлик тилайман ва байрам куни «Соғлом авлод учун» жамғармаси билан ҳамкорликда ўтказиладиган кўнгилочар тадбирларга лутфан таклиф этаман.

Суҳбатдош: Арофат ОРТИҚОВА

МАМЛАКАТ ҲАВО ФЛОТИ ЯКСОН БЎЛДИ

Африка қитъасининг Ғарбий қирғоғидан 200 км. масофада, Атлантика океанининг Гвинея қўлтиғида жойлашган Сан-Томе ва Принсип мамлакатининг бутун бошли ҳаво флоти бир дақиқада яксон бўлди. Бу оғир йўқотиш табиатнинг инжиқлиги ва ноқулай об-ҳаво шароитида рўй берди.

Қаранг-а, бутун бошли давлат бутун бошли ҳаво флотини йўқотиб қўйди. Бу ҳазилакам зарар эмас. Чунки 130 минг аҳолиси бўлган бу мамлакатнинг ҳаво флоти... бор-йўғи 12 ўринлик биттагина самолётдан иборат эди-да. У ҳам жўнаш майдони яқинида қулаб тушган холос.

«ҲАЁТ ВА ҚОНУН»НИНГ 11-12-СОНИ НАШРДАН ЧИҚДИ

Бугунги кунда азиз ўқувчиларимиз талашиб-тортишиб обуна бўлаётган «Ҳаёт ва қонун» журналининг 11-12 сони қўлимизга тегди. Журналдаги материаллар ҳар дафъадагидан ҳам ранг-баранг. Ойноманинг 1999 йилга якун ясовчи сони рангли муқовасининг иккинчи бетида таҳририятдан: «Мана, ўзига хос ўзгаришлар, бетакрор хотиралар оғушида асримизнинг сўнгги йилига тобора яқинлашиб бормоқдамиз. Не бахтки, аср ниҳоясида халқимизнинг эзгу орзу-умидлари ушалди. Ортга назар ташласак ўтган йилнинг бирор куни, бирор дақиқаси бесамар ўтмаганлигига гувоҳ бўламиз ва толеъга беадад шукроналар айтамиз» деган сўзлар ёзилган. Бу айни пайтда ҳар бир ватандошимизнинг дилидаги сўзлар эканига шубҳамиз йўқ.

Журнал Бирлашган таҳририят Бош муҳаррири Файзулла Қиличевнинг «Ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни шакллантириш давр талаби» деган мақоласи билан очилади. «Юртбошимиз ва халқимизнинг тантанали йўли қатъий, орқага қайтиш йўқ! - деб ёзади муаллиф. - Яратувчилик йўлида Ўзбекистонимизни шон-шавкатлар диёрига айлантиришда собитмиз! Ҳеч ким, ҳеч қандай куч бизни бу йўлдан чалғитолмайди!»

Бу мақолада муаллиф асрлар давомида аждодларимиз илҳақ бўлиб кутган ва бугун бизларга насиб этган адолатли, эркин фуқаролик, қонунлар устувор бўлган демократик давлатимизни ўзимиз, ўз қўлимиз ва салоҳиятимизу ақл-идрокимиз билан мустаҳкамлашимиз, бу бахтни ҳеч қачон ҳеч кимга бермаслик учун қўлни-қўлга бериб, қатъий курашмоғимиз лозимлигини таъкидлайди.

Атабой Дўсчоновнинг «Халқ вакиллиги ва давлат ҳокимияти легитимлиги» номли мақоласида халқнинг хоҳиш-иродаси ва эркин овоз бериш йўли билан ўтадиган сайловларнинг моҳияти тўғрисида сўз юритилади.

Ундан кейинги саҳифаларда Муҳаммадшо Бойдадаевнинг «Ижтимоий тараққиёт асослари», Хожимурод Одилқориевнинг «Аёллар эъзози», Улуғбек Набиевнинг «Никоҳ қачон ҳақиқий эмас? Кейин-чи?», Тўлқин Саматовнинг «Вазифани аниқлашда экспорт ташаббуси», Муҳаммади Усмоновнинг «Ширкат хўжалигининг ҳуқуқий муаммолари», Нилуфар Саидғозиеванинг «Истеъмолчи ҳуқуқи», Яҳё Абдуллаевнинг «Осуда яшаш нақадар тотли», М.Турғуновнинг «Абу Наср Форобийнинг сиёсий ва ҳуқуқий қарашлари» каби мақолалари жой олган бўлиб, булар илмий-назарий таҳлилларга бағишланган. Инсоннинг эрки, ҳуқуқи, қонунчиликдаги янги масалалар, ечимлар билан қизиқадиган ўқувчиларимиз бу мақолалардан ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб топадилар, деб ўйлаймиз.

Атроф-муҳитни яхшилаш, экологик барқарорликни яратиш, тоза-мусаффо ҳавонинг фойдаси масалаларига бағишланган Жуманазар Холмўминов билан Нормамат Маллаевнинг «Тоза ҳаво - танга даво», Фахриддин Намозовнинг «Ўрмон ҳуқуқи асослари» мақолалари ўқувчилар эътиборидан четда қолмайди. Ҳаётнинг чорраҳаларида туртиниб, жиноят йўлига тушиб қолган айрим кишилар ҳақида ёзилган А.Култўраевнинг «Афтинг қурсин, ўғри!», Зулайҳо Сариеванинг «Фаҳш ва ашк», Доногул Жўраеванинг «Нафси бузуқ», Зоҳиджон Мухторовнинг «Пулга учиб хаёллар, кўкнор эккан аёллар» каби суд очерклари, Ғози Раҳмоннинг «Тулпорнинг кўз ёшлари» ҳамда М.Зошченконинг «Ўғрилар» ҳикояси таржимаси анча қизиқиш билан ўқилади.

Улуғ БЕК

ТУЗАТИШ

Газетамизнинг 1999 йил 23 ноябр 47-сонида чоп этилган «Ошиқларинг Фарғонада... минггагина!» сарлавҳали хабардаги «Маънавият, маърифат ва ҳуқуқийлик» деб номланган хатнинг муаллифи исми-шарифидан кейинги сўзлар «Ўзбекистон Республикаси «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази Фарғона бўлими раиси» деб ўқилсин.

Шунингдек, тўртинчи саҳифадаги «Кармуллонинг ўлмас ҳунари» деб номланган мақоланинг охирги устун пастдан 3-сатри «...га амалий ёрдам кўрсатса» деб тузатиб ўқилсин.

ТАҲРИРИЯТ

КУАГИ ДУНЁСИ

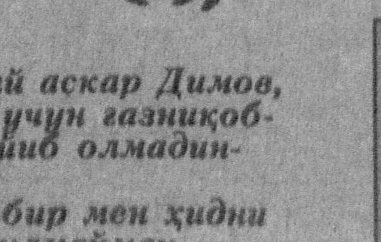

-Учиш учун сенга қанча керак?
-Аниқ билмайман-да, тахминан етти, саккиз...
-Ойми?
-Йўқ, самолёт!

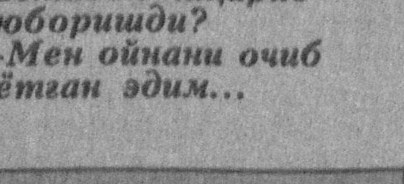

-Сизни нимага пароход остидан чиқариб юборишди?
-Мен ойнани очиб ётган эдим...

-Оддий аскар Димов, нима учун газниқобни кийиб олмадингиз?
-Барибир мен ҳидни ҳис қилмайман, бурним битиб қолган!

-Тўхта, ким келаяпти?
-Ўзимизники, шиша билан!
-Ўзимизники ўтавер, шиша тўхта!

Ў.ЛУҒБЕК

Шов-шу-ув...лар

ВОЙ, ҲИНДИСТОНЛИКЛАР-ЕЙ!

2005 йилда Ҳиндистон давлати аҳолиси 1 миллиарддан ошади дейишганда, бунча кўп одамни тасаввур этгувчилар ҳайрон қолиб ёқа ушлашарди. Устига-устак бу ерда узоқ даврлардан буён оилани тартибга солиш қонунлаштирилган, халқ турмуш тарзи ҳам нисбатан юқори эмаслигидан барча бохабар.

Буниси янаям кишини ҳайратга солади: Ички ишлар вазирлиги ва бошқа расмий идораларнинг маълумотига кўра, Ҳиндистон аҳолиси аллақачон миллиарддан ошиб кетган экан. Одам кўплигидан ҳисобини йўқотганлик сабабли ҳали «млрд»га етмаган деб ҳисоблашар экан.

Оббо, ҳиндистонликлар-ей...

ОАВ хабарлари асосида тайёрланган

МУАССИС
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Ғайбулло РАҲИМОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Узоқ БОЗОРОВ
Элмурод МУТАЛХЎЖАЕВ
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй.
Буюртма Г-0668. Тиражи-10.000.
Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди 20.00

Навбатчи:
С. ҚИЛИЧЕВА
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи:
У. ДЎСМАТОВ
Терувчи:
М. ДЎСТОВА

700047, Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси [illegible]
Тел,факс: (371) [illegible]-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида [illegible]- сон билан рўйхатдан ўтган.